

SPLOŠNA KNJIŽNICA

Zvezek 37.

Damir Feigel

Domače živali

LEPOSLOVJE

DRAMA

MLADINSKI SPISI

ZNANOST

STROKOVNE VEDE

UMETNOST

ZAKONI IN
NAREDBE

RAZNI SPISI

LEOPOLD OBLAK

obl. izkušeni tiskar, mojster;
izdelovanje betonskih del in trgovine
stavbenih predmetov

V LJUBLJANI 1924

NATISNILA IN ZALOŽILA
ZVEZNA TISKARNA
IN KNJIGARNA

- Št. 36. Ksaver Meško: **Listki**, 144 str., broš. Din 18.—, vez. Din 24.—.
- „ 37. Damir Felgel: **Domače živali**, 72 str., broš. Din 10.—, vez. Din 15.—.

Za tisk se pripravljajo:

Dostojevski: **Idiot**, Sienkiewicz: **Quo Vadis?** Arcibašev: **Sanin**, Langer-Šest: **Kamela skozi uho šivanke**, Dr. Fr. Göstl: **Psihijatriške študije**.

Znanstvena in strokovna zbirka:

- Št. I. Dr. Lavo Čermelj: **Boškovičev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije**, 52 str. 8°, broš. Din 16.—, vez. Din 23.—.
- „ II. Dr. Jože Rus: **Slovenska zemlja**, kratka analiza njene zgradnje in izoblike, z ilustracijami, 48 str. 8°, broš. Din 24.—, vez. Din 32.—.

V tisku so:

Univ. prof. Dr. Šerko: **Anatomija živčevja**, B. Skalicky: **Kletarstvo**, Dr. Fr. Veber: **Estetika**, Dr. Fr. Gosar: **Socialna ekonomija**, i. dr.

Za poštne pošiljatve je računati za vsak zvezek po Din —'80 poštne in odpravnine.

Naročila sprejema:

Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg št. 8.

LEOPOLD OBLAK

obl. izk. ni zidar, mojster,
izdelovanje betonskih del in trgovina
stavbenih predmetov

DAMIR FEIGEL

DOMAČE ŽIVALI

V LJUBLJANI 1924

NATISNILA IN ZALOŽILA
ZVEZNA TISKARNA IN KNJIGARNA

51/37

886.3-7

FEIGEL Damir

Domače živali

70003354 / So DOM Č

VSE PRAVICE PRIDRŽANE.

51/34

N 3354/50

SPLOŠNA KNJIŽNICA: 37.

KAZALO.

	Stran
Uvod	5
Kopitarji	11
Parkljarji	17
Pes in mačka	23
Glodavci	29
Perutnina	35
Nedolžni arestantje	42
Mnogonožci	49
Vampirji	55
Inozemci	61
Zaključek	67

Uvod.

Društvo kleparskih vajencev „Peter Klepec“ mi je pisalo pismo. Do tedaj nisem imel najmanjšega pojma o obstoju tega društva. Kolikor se smem zanesti na svoj izvrstni spomin, nisem bil nikdar v življenju srečal nobenega kleparskega vajenca. Kleparstvo je obrt, s katerim nisem imel nikoli opraviti. Omenjeno pismo me je pa na mah seznanilo z vsemi stanovskimi bridkostmi kleparskih vajencev, odkrilo mi lep kos vsakdanjega življenja in mi nakazalo ulogo tolažnika ali rešitelja. Toda najbolje je, da priobčim pismo v celoti. Opazke v oklepajih, ki jih sam dostavljam, izražajo moje misli med čitanjem pisma.

„Velecenjeni gospod!

Oprostite! Sila nam je stisnila pero v roko. (Ta uvod diši po slovenskem spisovniku.) Prepričani smo, da imate srce na pravem mestu. (Vsi učenjaki in zdravniki trde, da ima človek srce na levi strani, pa pridejo kleparski vajenci in mi očitajo mirno in hladno telesno napako t. j. srce na pravem, desnem mestu.) Vaša postrežljivost nam je že delj časa znana. (Niso napačni ti kleparski vajenci, njihovo priznanje

mi celo zelo ugaja!) Imamo pa nasprotnika tako rekoč v lastni hiši. (Vajenci imajo torej svoj lastni dom, presneto bogato mora biti društvo!) Gospodarji in pomočniki in odjemniki nas obkladajo za zajtrk, kosilo in večerjo s priimki, ki se vsi naslanjajo na domače živalstvo. (Kako krasno, kako poetično se izražajo ti kleparski vajenci!) Mi bi radi zvedeli od priznanega veljaka-naravoslovca (Gotovo me zamenjujejo s pok. profesorjem Erjavcem!), kdaj smemo biti manj, kdaj bolj užaljeni (Tudi rahločutni so ti kleparski vajenci!), ima li osel kot psovka isto veljavo kakor koštrun, prašič, teliček, kozel. Kar dobimo, Vam drage volje damo za Vaša tozadevna pojasnila! (Sami pravijo, da dobivajo trikrat na dan samo psovke, torej dobim jaz kot plačilo za svoj trud tudi psovke!? So pa res nesebični ti kleparski vajenci!)

S to prošnjo izražamo tudi globoko spoštovanje do Vas (Zelo laskavo zame!) ali Neomajno prijateljstvo, ki nas druži, nam nareka dolžnost (Ponosen smem biti na svoje nove prijatelje!) ali Sprejmite zagotovilo naše iskrene bratovske ljubezni!" (Celo v najožje sorodstvo sem prišel z njimi. Ta sklep je pa gotovo vzet iz spisovnika. Ker ni znal izbirati društveni tajnik, je zapisal kratko malo vse tri v dotični knjigi navedene sklepe podobnim pismom. Kdor zna, zna!) — — —

Pismo je imelo dva podpisa: na desni strani pečata predsednikov, na levi tajnikov. Tajnikov podpis se je utopil in izginil v velikanski packi, kakor kak podmorski čoln v morju, predsednikov podpis je bil pa nečitljiv. Pismo sem nesel takoj k prijatelju lekarnarju in ga prosil, naj mi razbere nečitljivo mesto. Ni se obotavljal, in preden sem se zavedel, sem imel že zavitek bonbončkov v roki. Cena dve liri. Ko sem pa zaužil prvi bonbonček in pri tem skremžil obraz, sem tudi sam razbral predsednikov priimek: Gorjup.

Ali more ostati človek pri takem pismu ravnodušen? Ne! Kleparski vajenci so se podili in igrali z domačimi živalmi po mojih možganih. Za me se še brigali niso, nehvaležneži, čeprav sem jim bil nehote in nevede odstopil brezplačno prostor za te njihove mladinske igre. Kaj naj napravim? Od desnega ušesa do levega je pridirjal na razposajenem osličku nagajiv vajenec. Ali naj odpovem svojo pomoč? Tik za mojim čelom sta se trkala mlad kozliček in starejši vajenec. Ali naj sprejemem nalogo? Pri temenu je kopica vajencev dražila z rdečo cunjjo bojevitega purana.

Take skrbi me že davno niso mučile. Stopal sem po sobi gori in doli, prebiral pismo, katero sem znal kmalu na izust, podčrtoval stavke, ki so prijali mojemu samoljubju, tako stavek o znani postrežljivosti, o veščastvu v naravoslovni

vedi, o spoštovanju, prijateljstvu in bratovski ljubezni in se končno po hudem notranjem boju odločil, da pomorem s svojimi skromnimi močmi nesrečnim kleparskim vajencem.

Storil sem sicer sklep, nisem pa premislil, imam li dovolj moči, dovolj sposobnosti, da izvršim tudi ta sklep. Marsikdo je že sklenil, postati minister. Koliko od teh je pa tudi sedlo na ministrski stolec? Prej so postali ministri osebe, ki niso nikdar storili takih sklepov. Je že tako na tem ljubem svetu! Od sklepa do izvršitve je velikanski korak. Resničnosti tega izreka se docela zavedam; vkljub temu pa ne prekličem svojega sklepa.

Kot odkritosrčen človek priznavam, da nimam mnogo pojmov o domačih živalih. Kot otrok sem rad naprtil vsako zevajočo rano na suknjiču ali na hlačah domači mački in njenim krepeljčkom. Z najzvestejšim čuvajem človeškega imetja, naj je letal z nagobčnikom ali brez nagobčnika okrog, sem iskal primernih stikov le s pomočjo večjih ali manjših kamenov. V gimnaziji me je vprašal profesor o levu, in ker so temu sledile domače živali, sem te brez vsake skrbi prelenaril, dokler nisem prišel pri kitu zopet na vrsto. Pozneje sem se bavil bolj z rajnimi domačimi živalmi, ki so prišle iz naravoslovja naravnost v kuhinjsko knjigo. Govedina v skoku, plečih, pri kosti, pečena skozi in skozi ali pa le na angleški način, teletina ob nedeljah, kokoš

o božiču, piščanci o veliki noči, gos na Marti-
novo, krofi o pustu, pardon krofi spadajo med
domače živali le v toliko, v kolikor so se cvrli
na svinjski masti; če so se cvrli na olju, spadajo
v botaniko.

In s takim znanjem naj se lotim novega
dela, naj delim domače živali v posebne vrste
ne po kopitih, parkljih in tacah, niti po zobeh,
marveč s popolnoma novega stališča, s stališča
psovk v kleparski delavnici. Kleparski vajenci
me prosijo, če sem jih prav razumel, naj jim
stešem za psovke nekako lestvico podobno oni
v koledarju, ki določa kolke na pobotnice, me-
nice in pogodbe. In tako lepo znajo prositi, ti
vražji kleparski vajenci! Spoštujejo me, ponujajo
mi prijateljsko roko, pobratimski poljub in mi
odstopajo po končanem delu še to, kar dobe
oni sami! Ni mogoče, da bi imel kdo tako oka-
menelo srce in se delj časa upiral tem prisrčnim
prošnjam.

Prepričan sem, da ne bom kos svoji nalogi,
ker zahteva tako razmotrivanje pravcatega izve-
denca, pa bodi ta sodni svetnik s kakimi pet in
dvajsetimi službenimi leti ali starejši odvetnik z
daljšo kazenskopravno prakso ali pa vseučilišni
profesor na juridični fakulteti. Taki mojstri bi
brez dvoma znali stopnjevati psovke, ki se na-
slanjajo na domače živalstvo, in bi porazdelili
razne domače živali med posamezne kline pso-
vaške lestvice upoštevaše obteževalne in olajše-

LEOPOLD OBLAK
obl. izkušeni zidar, mojster,
izdelovanje betonskih del in trgovina
stavbenih predmetov

valne okoliščini tako točno, da bi si sčasom priborila lestvica pot do sodnikove mize in v kazenskopравни zakonik.

Poskusim pa vendar le! Velečenjeni gospodje kleparski vajenci! Mili prijatelji! Dragi bratje! Ugoditi hočem Vaši prošnji, da boste znali ceniti po psovkah sebe in svojo vrednost. Ob enem pa podam pri vsaki živali kratek popis, ker so se Erjavčeve knjige: „Domače živali v podobah“ po večini v naši deželi že porazgubile. Če zadovoljim Vas, društveniki „Petra Klepca“, in če sprejmejo šolske oblasti, kar nikakor ni nemogoče, ta moja izvajanja kot učno knjigo za ljudske šole, sem dosegel popolnoma svoj namen in si že sedaj lahko čestitam k uspehu. Ne rečem dvakrat, da ne izsledi kak šolski nadzornik v meni pedagoške žilice, na vsak način sem se pa žrtvoval na društvenem polju, kar se dandanes zahteva od vsakogar, ki ima srce na „pravem“ mestu.

Kopitarji.

Konj: žrebec (equus caballus), kobila (equa caballa), žrebe (equum caballum) in kljuse (equus caballus invalidus) so prav za prav ena sama domača žival, ki pa izpreminja svoje ime, kadar hočeš poudariti bolj njeno delavnost, njen spol, njeno mladost ali pa njena službena leta. Kobila in kljuse sta psovki. Konj pa menda ni še prestopil praga kazenskega oddelka okrajne sodnije, okrožne kot vzklicne sodnije niti ne omenjam.

Ako opazuješ konja od njegove leve strani, ima glavo spredaj, rep zadaj. Postavi se pa na nasprotno t. j. njegovo desno stran, pa boš videl rep spredaj in glavo zadaj. To konja nič ne moti. Med glavo in repom z leve, oziroma med repom in glavo z desne strani se razprostira truplo, katero nosijo 4 (reci, piši, stavi in tiskaj: štiri) noge. Da je vez med truplom in nogami, med truplom, glavo in repom trdnejša, pokriva konja tako zvana koža, ki je kosmata, po barvi črna, bela, rjava ali lisasta. To kožo smemo prištevati po leti radi konjskih muh k premičninam,

v ostali polovici leta, ko izginejo muhe, pa postane koža nepremičnina in pride kot taka z lastnikom vred med fundus instructus. Zares čuden pojav narave, ki pozna celo tako zapletene juridične pojme!

Poleg grive in komata nosi konj še latinsko ime: equus, kar se je omenilo že koj v začetku. Caballus je njegov priimek. Nekateri menijo, da izvira ekvator iz te latinske besede. Njihova izvajanja so zelo logična. Ekvator je namreč črta okrog naše zemlje točno med rakovim povratnikom na severni in kozorožčevim povratnikom na južni zemeljski poluti. Če sta pa že rak in kozorog živali, čemu bi se ne imenovala črta med njima tudi po kaki živali, v tem oziru po konju? Jaz se popolnoma strinjam s tem nazarjem, nikakor pa ne morem pritrditi mnenju, da bi imel ekvinokcij (po naše: kresna noč) kako skupnost s konjem, čeprav zapelje ime samo človeka na taka kriva pota. Ekvinokcij nima s konjem nobenega opravila, pač pa s psom, ker se s tem dnem pričenjajo pasji dnevi. Predlagal bi radi točnosti, da se to ime izpremeni v kaninokcij (canis = pes).

Konj je zelo koristna domača žival. Vozi nas h krstu, k birmi, k poroki, k pogrebu, na izlete in komisije. Na deželi ga uporabljajo tudi pri oranju. Če nastopata pri takem delu dva konja, jima pravimo par konj, pri čemer lahko nado-mešča desnega konja krava. Pri konju je namreč

zelo razvit kavalirski (odtod priimek caballus) čut, zato pa tudi odstopa častno mesto na svoji desni kravi. Slovenskim slovničarjem od Janežiča mimo Sketa in Podboja do Breznika služi konj tudi kot zgled za moško sklanjatev na mehke soglasnike (c, č, š, ž, j, nj, lj, rj). Konj se zaveda svoje slovniške pomembnosti, ne ugaja mu pa dejstvo, da sta postavila prva dva slovničarja njegovo sklanjatev tik k sklanjatvi travnika. Stati tako blizu travnika in se niti enkrat pošteno ne napasti! Po slovenski slovnicu ostane konj tudi po smrti živo bitje. Moška imena živih stvari imajo v ednini tožilnik enak rodilniku in govorica: videl sem crknjenega konja in ne: videl sem crknjen konj dokazuje pravilnost prejšnje trditve.

Konj se hrani s travo, senom in ovsom. V starodavnih časih so živeli konji, ki so žrli človeško meso. Tracijski kralj Diomedes je krmil svoje konje redno s tako hrano, dokler ni vrgel Herakles sam tega kralja njegovim konjem v korito. Použivši ga, so se za vedno odpovedali takim sladčicam in niti trojanski konj ni mogel več prebaviti grških junakov v svojem trebuhu. Če hranimo konja s premogom, mu pravimo lokomotiva, če z bencinom, pa avtomobil. Ta zadnja beseda je čisto domača slovenska beseda, stavek: al'te b'mo ubil! v okrajšavi.

Konj dočaka starost pet in dvajsetih let. Če je zadnje leto prestopno, crkne konj en dan prej.

Žrebe živi, ker je mlajše, nekaj let več kakor konj. Starost se pozna pri konjih po zobeh, ki nadomeščajo nekako njihov rojstni list. Kdor hoče ta dokument potvoriti, mora vdeti konju plombe ali pa zlate zobe.

Konj ima veliko vrednost. Najdražji konj je bil oni, ki je zanj ponujal eno celo kraljestvo angleški kralj Henrik VIII., kakor poroča Shakespeare izgovarjaj Sechs Bier, izgovarjava: Sechs Puntigam ali Sechs Dreher je napačna). Če sem se zmotil pri Henriku glede vrstilnega števnik, naj se ta napaka pripiše tiskarskemu škrtu; če sem se zmotil pri tem angleškem kralju glede imena in se ta mogoče imenuje Rihard, naj gre to na račun nepazljivega stavca, če sem se pa pomotil glede narodnosti in je bil ta angleški kralj recimo Francoz, potem naj se opere sam Shakespeare. Jaz si za enkrat umijem roke.

Konj rezgeče. Domneva, da spada konj med pevce in celo med nočne pevce, kakor slavec, ni točna. Res je rekel Levstik v svoji baladi o Ubežnem kralju: „Noč je temna. Podkve jeklo poje.“ Toda podtikati Levstiku posebno figuro: pars pro toto, ker je podkve jeklo del celega konja, vendar ne gre. Po sličnem si rezgetanju angleških, belgijskih, nemških, kozaških in arabskih konj sklepajo učenjaki, da so imeli vsi ti konji skupnega praded, in skupno pradomovino. (Primerjaj indogermanska plemena in njihov prvotni indoevropski jezik.) Ta pradomovina je bila

konjem Azija, od koder so se s posameznimi narodi preselili na zapad in otvorili skupno s Huni ob svojem prihodu v Evropo srednji vek (375. l. po Kr. r.). Pa naj kdo reče, da ne igrajo konji važne uloge v zgodovini!

Polnokrvni konji so se ohranili edino le v Arabiji in na Angleškem, zato bi pa tudi rada spravila Anglija obe domovini polnokrvnih konj pod eno streho. V tem slučaju torej nastopa konj na političnem polju, oziroma travniku, ker prepoveduje Breznik rabo polja (glej Slovenski pravopis. L. 1920. stran 79).

Če se je pojavil konj v zgodovini in politiki, ga smemo iskati tudi v medicinski vedi. In evo ga: Konj-ak. Spozna se po treh zvezdah na komatu, po napisu „medicinalni“ na raznobarvnem pasu in po precej visoki ceni. Čislajo ga bolniki, čislajo ga zdravniki in čislajo ga osebe, ki niso ne bolniki ne zdravniki. Njegov rojstni kraj je na Francoskem, njegov grob v želodcu.

Ako odrežeš konju tri noge, imaš pred sabo konjička, ki ti skače na poseben način po šahovnici, žre kmete, tekavce, podira stolpe, strahuje kraljico in ogroža kralja. Toda pride trenutek, ko se konjiček najmanj zaveda, da mu je usoda za petami, oziroma za peto, oziroma za edinim kopitom in konjička ni več.

Jernej Kopitar (1780—1844) in kobilica (*locusta viridissima*) ne spadata v to poglavje.

Med konjem in oslom stojita *mula* in *mezg*. Označimo ju na kratko! Oče osel, mati kobilica, sin mulec, hči mula. Oče žrebec, mati oslica, sin mezg, hči mezgica. Od teh je samo mula psotka, ki pa ne pride do sodnika, ker dekleta ne vedo, da se pri psotkah ne zahteva dokaz resnice.

Kot zadnji kopitar pridirja v to poglavje še osel. Z njegovo žlahto smo se seznanili že v prejšnjem odstavku. *Osel*, *oslica*, *osliček* so psotke, da malo takih. Uporabljajo jih vsi, samo diplomatje rajši osla požro, preden ga izustijo. Previdnost je namreč lepa čednost. Kaznovan si celo, če osle kažeš, kaj šele, če z oslom zmerjaš. Osel se bavi tudi s sportom, čeprav samo enkrat v življenju, ker gre samo enkrat na led. O drsalicah molči ta naš pregovor. Vsi otroci poznajo oslovski kašelj, odvetniki pa oslovo senco, za katero se prepirata večkrat obe stranki. Na oslovsko kožo, pergament imenovano, se pišejo mirovne pogodbe, med tem ko se ne izdelujejo žimnice iz oslovskega, pač pa iz konjskega repa. Oslavje ne spada sem. Kdor trdi, da so to oslarije, dokazuje, da ni diplomat.

Parkljarji.

Govedo: bik (*bos taurus senior*), vol, junec (*b. t. junior*), junica, krava, tele so zelo izrazite psovke. Pri teh igrajo olajševalne okoliščnosti veliko ulogo, saj olajšajo listnico toženca za najmanj štirideset lir, v koji vsoti niso všteti odvetniški stroški. V prenešenem pomenu besede pomenjajo tudi domače živali. Govedo ima dva roga, ki sta trda in ki nimata na svojih koncih oči, kakor jih ima polž. Ker prežvekuje, pravimo govedu parkljar, a radi parkljev je znano tudi po l imenom prežvekavec. Oglejmo si posamezno govedo od blizu, pazimo pa pri tem, da ne pridemo biku preblizu, ker bi se nam znalo zgoditi, da bi nas bik v svoji brezobzirnosti ali nagajivosti nabodel na roge, kakor nabode bellunski petoralec kuhane hruške na tanko paličico! Bik nima namreč najmanjšega smisla za naravoslovne študije.

Bik je pravi neotesanec. Ker nima ne dušne plemenitosti, ne srčne dobrote, se ponaša edino le s svojo telesno močjo. Čeprav je bil soustanovitelj slovitih španskih bikoborb in je kot tak

posredno vplival, da je uglasbil francoski skladatelj Bizet svetovnoznano in večno krasno opero „Carmen“, mu ne moremo pripisovati velikih duševnih zmožnosti. Komaj v družbi in pod vodstvom vola je izumil nov mednarodni jezik, ki se še dandanes imenuje po obeh Volabik. Bika dobiš v naši deželi na posebnih postajah, katere določa menda deželni odbor, in v vsakem ku-biku. Seveda bi bilo bolje pisati mesto ku-bik Kuh-bik, ker bi s tem dali biku družico, čeprav Nemko, s katero bi povečal število naše živine. Problem povzdige naše govedoreje bi bil s tem rešen.

Zahvalivši se biku za nenavadno prijaznost, da nas ni motil pri našem opazovanju in da nas ni smatral za kuhane hruške, stopimo k volu. Vol ima kakor konj štiri noge. Če ga pa ogleduješ na pepelnično jutro, ko se vračaš truden in ginjen z maškerade proti domu, opaziš pri njem osem nog. Toliko nog ima pri nas sedaj edino le volilna miza (volitve v državni zbor dne 15. maja 1921). Med volom in volilno mizo mora biti torej nekaka vez, in res! Vol-iti, vol-ilni, vol-itev, vol-ilec, vse te besede imajo skupni koren in ta koren je vol. Sedaj lahko precenimo velikansko korist domačega vola. Brez njega bi ne imeli nobene vol-ilne pravice, pah-njeni bi bili najmanj za osemdeset let nazaj in boriti bi se morali za najenostavnejše državljanske pravice.

Od vola do krave je en sam korak, posebno če živita oba v enem in istem hlevu. Krava je največji alkoholik med domačimi živalmi. Fraza: pijan ko krava dokazuje to trditev. Vkljub temu pa daje krava dobro mleko, okusno maslo in izvrsten sir. Prvemu prilivajo mlekarice vode, kadar koli so pozabile pred molžo napojiti živali. Maslo in sir lahko kupiš tudi v prodajalnah. Če je krava ovca, daja nanoški sir, v Trenti dobivamo od nje bovški sir, če je siru primešan krompir, mu pravimo ementalški in kot tak ne spada k luknjičavim telesom. Krava ni muzikalčna. Kadar pa udarja lakota na njeno črevo, slišiš milo melodijo v kravjem trebuhu. Iz čreva se namreč izdelujejo strune. Krava je človeku najzvestejša spremljevalka že iz starodavnih časov in ga spremlja povsod, samo v urad ne. Krava-te in krava-li ne spadajo sem.

O teletu nočemo izgubljati besed. Počakajmo rajši par let; ko teleta dorastejo, jih uvrste čitatelji sami med vole, krave ali bike, če ne pridejo v tem času (teleta namreč) kot teletina na mizo. Seveda treba pri tem pazljivosti, ker se pripravlja po nekaterih hotelih teletina tudi iz domačih zajcev. Tele-fon, tele-graf, tele-skop in tele-patija nimajo opravila s teleti. Tu ima gotovo Edison svoje prste vmes, ker je on razen mene in cenj. čitateljev najboljši poznavalec tele-ktrike.

Koza, kozel, kozliček so psovke kakor sploh vse domače živali. Kdor zmerja s kozo,

kaže malo galantnosti napram nežnemu spolu. Koza je mnogo manjša od goveda, zato pa ima daljšo dlako, kateri pravimo tudi vol-na, čeprav ni z volom v nobeni zvezi. Iz volne se izdelujejo suknje, hlače, srajce, spodnjice itd., v podrobnosti se ne morem spuščati, ker opisujem živali in ne opreme bogatih nevest. Ljudstvo trdi, da ne more biti koza cela in volk sit. Ljudstvo se v tem oziru ne moti, ker dotično ljudstvo smo mi. Če je volk lačen, odgrizne kozi eno nogo; skrbna in varčna gospodinja pa ne zavrže koze, marveč jo postavi kot trinožno kozico na ognjišče. Kakor hitro postane kozica črna, se začne rogati loncu, toda ta se ne da ugnati v kozji rog. Koze so edine domače živali, ki se cepijo. Čemu se cepijo, tega še same ne vedo, zdi se jim pa vendar le, da bodo služile starim zobem, saj poje pesem: jabljane, hruške in druge cepe, cepi v mladosti za stare zobe. Med druge cepe spadajo namreč koze po prejšnji izpeljavi. Kozel smrdi avtodinamično t. j. sam od sebe in ne morda radi dišav, s katerimi se je poškopil, zato ne maramo še dalje kozla prevračati in se rajši obrnemo do druge živali, ki ji pravimo ovca.

Ovca, oven, koštrun, jagnje. Glede psovka velja isto, kar pri drugih domačih živalih, celo z „nedolžnim jagnjetom“ razžališ rahločutnega človeka, če je ta priznan morilec, ubijalec, krivoprisežnik, slepar in ropar. Če rečeš komu oven, ga s tem še ne ovenčaš, ker je koren

glagolu ovenčati venec in ne oven. Pri mirovni konferenci naj se poudarja besedica „mir“ in ne besedica „ovni“. Ovca je zelo krotka žival, niti zgane se ne, ko jo strižeš, v čemer oponaša moškega pri brivcu. Tej lastnosti (in ne brivcu) pravimo instinkt. Nemška beseda Leithammel t. j. oven z zvóncem, ki vodi čredo, se nikakor ne sme prestaviti s polkovnikom (polk + oven + ik), ker bi znala poseči v tem slučaju vojaška oblast vmes. Pozor torej pri prevajanju!

Prašič, merjasec, svinja in pujski so zadnji parkljarji, ki dobe zavetja v tem poglavju. Ta domača žival je krasno popisana v sodnih spisih. Zbiral sem, ni dolgo od tega, podatke za ta spis na sodniji. Kako zanimiva, kako obsežna literatura! Po štirih urah nepretrganega študija mi je začel želodec kruliti, in tedaj sem spoznal, da imam svinjski želodec. Pri izletu na deželo ti pade na vsakem kmetskem dvorišču svinja v oči. Če takoj stišneš trepalnice, jo lahko nemoteno in neopazno prineseš domov. Prašič nam daja klobase, gnjat in slanino. Slednje se poslužujemo, ko lovimo miši v mišnice. Zelo zabaven mora biti pogled na svinjo, ki si je opasala sedlo, katero ji prav nič ne pristoja. Ali je tudi to instinkt? Kdo ve? Ne Erjavec, ne Brehm ne omenjata te čudne navade, četudi sta se oba podrobno bavila z živalmi. Malo je ljudi, ki bi si ne želeli, da jim stopi prašič v kuhinjo ali mineštro, kar pričuje fin okus. Naj-

21 LEOPOLD OBLAK

obl. izkušeni zidar. mojster,
izdelovanje betonskih del in trgovin

bolj značilno pri prašiču je dejstvo, da ne umre (sit venia verbo) nobeden naravne smrti. Vsakega prašiča zakoljejo praščarji pred njegovo naravno smrtjo. Zato je nemogoče dognati, koliko let bi živel prašič, če bi ves čas živel. Mnenja so v tem oziru zelo različna. Svojega mnenja ne izdam, ker bi s tem le povečal že itak veliko zmedenost. S svinjo smo zaključili domače parkljarje. Veseli smo lahko, da je šel ta zadnji odstavek brez posebnih svinjarij mimo nas, sicer bi delali kritiki z nami kakor svinja z mehom.

m a č k a.

in

Pes

Kaj ne, čuden naslov, dragi bravec! Ne menčaj si oči, ker si dobro videl, in ker si dobro videl, ne izvračaj krivde ne na stavca ne name! Res sva oba, stavec in jaz, zmotljiva, toda v tem slučaju in pri tem napisu se ni pripetila nikaka pomota. To je namreč — futurizem. Kakor vsaka stvar na svetu ima tudi futurizem svojo dobro in slabo, svojo solnčno in senčno stran. Le poslušaj! Gorenji napis ti kaže, da si pes in mačka nista prijatelja, ker stojita tako daleč drug od drugega, nadalje ti pove naslov, da skoči mačka, ko zagleda psa, na kak vzvišen predmet, kjer izboči hrbet in se nekako pokameli, medtem ko mora ostati pes na tleh in se zadovoljiti z opazovanjem svoje nasprotnice. To so solnčne strani futurizma. Bravec bi pa sam ne mogel priti na tako razlago, zato je moral dobiti v tem oziru precej obširen pouk. To je pa senčna stran futurizma.

Dasi sta si smrtna sovražnika, ju je narava spravila v en sam razred, ki obsega vse zveri.

Pes nima znamenitih sorodnikov, volk mu je stric, lisica teta, mačka se pa ponaša z aristokratsko žlahto, saj ji je lev, kralj vseh živali, menda bratranec v drugem kolenu. Da bi pa obstojala ožja prijateljska vez med temi sorodniki, ni znano, vsaj o kakem medsebojnem dopisovanju nam ne ve povedati noben naravoslovec. Razlika med psom in mačko je po leti večja kakor po zimi, ker se stvari pri gorkoti raztezajo. Naj navedem nekaj takih razlik: pes grize, mačka mijavka, pes laja, mačka praska, pes pozdravlja svojega gospodarja z repom, mačka se pa ne odkriva z repom, pes ni muzikaličen, on celo tuli, ko sliši godbo, medtem ko je mačka tako strastna ljubiteljica glasbe, da se imenuje posebna vrsta godbe po njej „mačja muzika“.

Pardon! Nekateri čitatelji me opozarjajo, naj ločim psa od mačke, ker se boje zame, in naj rajši opisujem vsakega posebej. Drage volje, gospodje čitatelji! Čemu mi pa že koj v začetku niste tega nasvetovali! Verjemite mi, da Vam rad ustrežem!

Pes, psica, psiček, kužek so take psovke, da prihaja celo psovka sama od besede pes. Ali moremo od domače živali več zahtevati? Zdi se mi, da ne! Sicer je pa pes zelo inteligentna žival. Res se tu pa tam izpozabi in oblaje luno, toda tega mu vendar ne moremo šteti v zlo, saj ne škoduje s tem ne luni, ne sebi. In ali ne vzdihuje tudi pes-nik proti luni, ali ne pošilja

svojih vzdihov v vezani besedi, v pes-mih, naravnost na njen naslov? Če pa prizanašamo ljudem, čemu bi ne prizanašali živalim, čemu bi jim ne odpuščali takih, rekel bi, brezpotreb-
nih in brezkoristnih nagovorov na luno? In ali smemo trditi, da so sami krivi? Če ima luna tako moč na morje, ki je velikansko, da povzroča plimo in oseko, vpliva gotovo v večji meri na živa bitja, ki so mnogo manjša od morja, s svojim trkanjem. Lajanje v luno je torej posledica luninega vpliva. Na drugi strani nam pa služi pes kot nekako merilo za človeško inteligenco. Človek, ki ve, kam pes taco moli, je na vsak način inteligenten in si bo vedno znal pomagati celo v najzapletenejših trenutkih svojega življenja. Pasjo inteligenco pa izpričuje tudi drug slučaj. Kolikokrat mora slišati pes izrecno željo svojega gospodarja: naj se pes obesi! Če bi pes ne bil inteligenten, bi šel in bi se obesil. Ker je pa inteligenten in ve, da bi se kesal njegov gospodar, ko bi bilo že prepozno, ne gre nikamor in se nikamor ne obesi. Pes nima ne žepa, ne listnice, zato nosi denar na repu, saj pravi pregovor, da je dober centesim, če ga pes na repu prinese. To velja dandanes izključno samo za centesime, kajti če bi pes nosil papirnate lire na repu, bi te gotovo ne bile dobre in serijski številki na obeh polovicah bi se gotovo ne ujemali. Ali smo mi v tem oziru boljši? Le odprimo svojo listnico in preglejmo lire! Takoj dobimo

par nepravih komadov, takoj jih tudi skušamo spraviti zopet v promet bodisi pri zaljubljeni trafikantini, bodisi pri kratkovidnem blagajniku bralnega društva. Kdor živi v bedi, pomanjkanju, živi pasje življenje. Trditev, da je to pasje življenje v nekaki zvezi s psom, je napačna. Kaj pa je vzrok bedi, pomanjkanju? Pasiva, kaj ne! Pas-je življenje prihaja torej od pas-iv in ne od psov. Toliko moram omeniti, če hočem vrniti tej domači živali čast, katera se ji večkrat in po nepotrebnem omadežuje. Če ti kaže pes jezik, ne misli, da se ti roga, daj mu rajši hladne vode, ali pa vsaj limonade s sifonom piti! Vedi, da si samo ljudje med seboj in za hrbtom kažejo jezik, to pa ne radi žeje!

Stari Slovani so kajpada tudi redili pse. Da bi redili Stari Slovani samo stare pse, nisem bral v nobeni zgodovini. Vidi se iz tega, da je zgodovina v marsičem precej pomanjkljiva. Zgodovina je pa tudi pristranska. Kralju Samu ne privošči ona niti najmanjšega pinča, medtem ko opisuje na dolgo in široko Bismarckovo dogo in pse sv. Bernarda. Kdaj si bomo vendar priborili enakopravnost? Ali naj prihajajo vedno in redno le po našem hrbtu psi drugih narodov v občo zgodovino?!

Proč otožne misli! Sedaj mačko v roke in pozor! *Mačka*, maček, mačica, mečica, mičica, močica, mučica, mucka, mucili, mojcili, tujcili. Samo mačka in maček sta

psovki, vse ostale besede šepeče zaljubljenec svoji izvoljenki v uho, vejice med posameznimi pa nadomeščajo poljubi. Mačka je zelo priljudna živalica. Dlaka ji je najrazličnejše barve. Bele mačke postanejo po leti črne, to pa radi brezštevilnih bolh. Sploh skačejo mačke po leti višje, ker jim pri skoku pomagajo prej omenjeni skakavci. V enem prejšnjih odstavkov smo omenili, kako služi pes kot merilo za človeško inteligenco. Tudi mačka opravlja enako službo. Ona se da zavezati v žakelj in kdor kupi tako, je bedak, ali pa zelo raztresen, nerazsoden človek. Da hodi mačka okrog vrele kaše, je znano. To navado si razlagajo razni učenjaki na različne načine. Eni menijo, da je kaša prevroča, drugi trde, da dela mačka s hojo veter, ki naj ohlaja polagoma vrelo kašo, jaz sem prepričan, da je samo kaša temu kriva. Postavite pred mačko mesto vrele kaše fino nasekljan zrezek, četudi še neosoljen, in videli boste, da se ne bo vrtela mačka okrog njega.

Mačkina dlaka se sveti, ako jo gladiš v temi nazaj, t. j. od repa proti glavi. Kako se mora svetiti šele dlaka leva ali tigra pri enakem poskusu v temi, si lahko mislimo in sicer si rajši mislimo, kakor bi sami poskusili, ker nikoli ne vemo, dovolje li te zveri, da jih meni nič tebi nič izpreminjamo v kresnice. Pasje dneve smo že omenili pri kopitarjih. Kakih trideset najbolj vročih poletnih dni se imenuje po psih. Kaj pa

mačka? Ali zaostaja v tem oziru za psom? Ne, tudi mačku je posvečeno vse polno dnevov v letu. Le štejmo vse pondeljke, potem pepelnično sredo, dneve po praznikih, sv. Martinu, sv. Silvestru, po rojstnem in godovnem dnevu, pa jih dobimo lepo število! In to niso mačkine solze!

Ker mačka spredaj liže, vzadi praska, sodimo, da je hinavska. Hinavska bi pa tudi bila, če bi spredaj praskala in zadaj lizala. Je li ta sodba pravična? Ne sodimo, da ne bomo sojeni, če smo pa že sodili, dovolimo tudi staremu mačku, da izmijavka svoje misli o človeku! Evo, je že začel: „Pod našo streho stanujejo čudna in velika bitja. Hodijo po zadnjih dveh nogah, s prednjima dvema pa nosijo meso v svoj gobec. Miši ne jedo, kar je za nas vrlo dobro. Po strehah tudi ne plezajo. Njihovo mijavkanje je nam popolnoma nerazumljivo. Če smo popile mleko in zaužile shranjeno meso, nas vabi dotično bitje s prijaznim obrazom k sebi. Ko smo se odzvale, jih pa dobimo z gorjačo, da gorje nam. Ali ni to hinavščina? Obraz prijazen, smeh okrog usten, za hrbtom v roki pa poleno! Varujte se torej takih hinavcev!“ Kaj naj rečemo na to obtožbo? Ali je nismo sami izzvali z očitanjem napake, kakršno imamo sami v obilni meri! Čisto prav se nam godi! Hinavska mačka, hinavec pa tudi človek.

Glodavci.

Srečno smo prijadrali h glodavcem. Glodavci so živali, ki glojejo kakor so kopitarji živali, ki imajo kopita. Kopitarji imajo kopita vedno, ponoči in čez dan, ob delavnikih, nedeljah in praznikih, v nadobudni mladosti in v breznadni starosti. Oni svojih kopit nikdar ne sezujejo, nikdar se ne preobujejo, zato pa so in ostanejo vedno kopitarji. Glodavci pa ne glojejo vedno, ker se tu pa tam nasitijo in spati tudi morajo. Siti in speči pa ne glojejo. Ali spadajo v teh dveh slučajih živali, katere je krstila naravoslovna veda za glodavce, tudi med glodavce? Po mojem skromnem mnenju ne, ker je odpadlo bistvo, ki jim je pripomoglo do imena. Kam naj pa vtaknemo glodavce v času, ko ne glojejo? Ta slučaj nam kaže, da je tudi naravoslovje površno, pomanjkljivo, kakor je bila v pasjem slučaju zgodovina. Nočem si več beliti glave, ker sem že v uvodu priznal, da nisem kdove kak strokovnjak. Rad bi pa videl, da bi dovedla ta moja ugotovitev mlajše naravoslovce glede glodavcev na pravo pot.

Izmed domačih živali spadajo h glodavcem zajec, miš, podgana in morski prašiček. Kot psovke ne igrajo glodavci posebne vloge. Večkrat slišimo praviti nataricam: miškica, podganica, a te dve se izgovarjata s tako nežnostjo, da jima odpadejo na mah vsi glodači iz čeljusti.

Narava je ustvarila dvoje zajcev: divjega in domačega. Samo o zadnjem bodi tu govor. *Zajec*, *zajka*, *zajček* so dobili svoja imena edino le radi svoje bojazljivosti in plašljivosti, ker jim že pri najmanjšem šumu v listju zleze srce v hlače. To srce jim pa nič ne ovira hitrega bega, ker imajo čudovito dolgi zadnji nogi. Zajec nima skoro nobenega repa, ker ni hotela narava, da bi človek sam proizvajal iz domačih zajcev divje. Če bi se namreč ponašal domači zajec z večjim oziroma daljšim repom, bi mu ti lahko stopil na rep, zajec bi od samih bolečin zdivjal, ti bi pa imel na ta način okusno divjačino pred seboj. Ako ti pripuščajo razmere in čas, lahko zajca potom posebnega pouka tako udomačiš, da ga imaš pod posteljo v svoji spalnici, kjer te brez mrmranja sezuje, kadar koli in kakršen koli prideš ponoči domov. Žalibog, da se ne more zajec braniti. Ne mislim tu psov. Zajec je dovolj bistroumen in ve, da pomeni mnogo psov zajčjo smrt. V mislih imam krivico, katero mu dela človek in kateri se ubogi zajec ne more ubraniti. Človek mu namreč odreka vsak muzikaličen čut in vsak muzikaličen posluh, trdeč, da ne zna

na boben. Ali je pa človek sploh nudil zajcu kdaj priliko, poskusiti boben? Ne, kako more torej trditi, da je boben zajcu španska vas?! Mogoče je zajec celo virtuoz na boben? Ni dolgo temu, ko sem vprašal gospodično, če zna na gosli gosti. Kaj mi je odgovorila? „Ne vem, nisem še poskusila!“ V čem se torej razlikuje ta slučaj od zajčevega slučaja? Na koncu konca pa imamo mi Zajca, ki je vešč ne samo bobnu, marveč vsem godalom, Zajca, ki je uglasbil prvo hrvaško opero: Nikola Šubić Zrinsky (l. 1876.).

Ne bobnajte torej vedno isto staro pesem o zajcu in bobnu, imejte usmiljenje s pohlevnim zajčkom, in ne pregrešujte se, ker ljudje lahko pridejo na boben, zajci pa nikoli.

Ker se domači zajci neizrečeno hitro plode, si lahko vsaka gospodinja oskrbi malo mesnico doma. Meso je zelo tečno, komur ugaja, lačnemu je celo slaščica, nevednemu in neukemu pa tetina. Narava je sicer znala preprečiti, da bi človek izpreminjal domače zajce v divje, ni pa mogla ubraniti, da bi brezvestne hotelske kuharice ne pripravljale iz mesa domačih zajcev okusne telečje pečenke sredi pečenih krompirčkov.

Menda ni med nami nobenega, ki bi ne poznal miši. *Miš*, mišak, miška so manjši od podgane. Miš živi povsod, kjer koli se je nastanil človek, večkrat jo dobiš v basnih, nekaterih pregovorov brez miške si niti misliti ne moremo.

Človeka samega se nikdar ne loti, vkljub temu jo prištevajo ženske med zveri, saj imajo tak strah pred njo, da skočijo takoj na stol, čim jo ugledajo. Da se miši ne zarede preveč, zato skrbe mačke in mišnice. Radi mišnic so zasloveli Slovaki po vsem svetu. Oni namreč izdelujejo najrazličnejše mišnice od najbolj preprostih do pravih umotvorov. Človek mora dolgo časa ogledovati tako zapleteno napravo, preden izsledi pravi mehanizem. Miška je pa vsekakor bolj prebrisana. Na mah reši uganko, seveda žrtvuje pri tem sebe. Če jo izpustiš, se miška nikdar več ne ulovi v dotično mišnico, ker pozna že ves ustroj, pač pa v drugačno. Znana je miška, ki je prišla iz mišnice in ki je napravila v zadnji kitici tako zmešnjava, da so se snedle naposled skoro vse divje in domače živali vštevši lovca. Če se ta pesem lepo poje, se mora na splošno zahtevo ponoviti, kar pač kaže, da je naše občinstvo zelo krvoločno, čim prestopi prag veselilne ali koncertne dvorane. Kadar postanejo miši stare, oslepe in služijo otrokom kot priljubljena igra. Ta igra ni hazardna, zato tudi ni prepovedana, ne izključuje pa sleparij. Kdor slepari pri slepih miših, ni vreden te nedolžne igre, njegovim soigralcem pa svetujemo, naj takoj objavijo sleparjevo ime v vseh tukajšnjih in inozemskih listih.

Podgana (samec nima posebnega imena), *podganič* je večja od miši. Če jo gledaš skozi

povečevalno steklo, je še večja. Toda ne misli si, da je podgana postala v resnici večja, ne, to je le prevara oči, nekaka „Fata podgana“. Podgana v starih časih še ni bila domača žival. Brižinski spomeniki (10. stoletje) je še ne omenjajo, iz česar sklepamo, da je stopila mnogo pozneje v naše domove. In res smo jo z imenom vred dobili iz Italije (primerjaj pantegana-podgana) približno v sedemnajstem stoletju menda prav o sv. Treh kraljih. Podgane se ne love v mišnice, ker so 1. podgane prevelike, 2. mišnice premajhne in 3. bi morale izpremeniti v nasprotnem slučaju svoje ime ali podgane ali mišnice. Podgane ne služijo otrokom kot igra niti ne v svoji najbolj slepi starosti, zato se pa pripognimo k morskemu prašičku.

Morski prašiček je mala živalica, a vendar dovolj velika, da jih tvori dvanajst en ducat. Na celi živalici ni druge posebnosti kakor njeno ime. Morski se imenuje, ker ne zna plavati, prašiček pa, ker je čeden. Prav tako bi se lahko imenoval planinski tiger, kislá kumarica ali pa orehova omara. Zdi se mi, da so naravoslovci krstili to žival na pustni torek, drugače si ne morem razlagati te kolobocije.

S tem morskim prašičkom zaključujem glodavce. Jež me milo prosi, naj ga vtaknem v to poglavje, češ med domačimi živalmi ni drugega žužkojeda od njega, sam pa nikakor noče živeti v celem prostornem poglavju. Gotovo bi mi

zamerili vsi naravoslovci, če bi spravil ježa pod glodavski klobuk. Ker poznam predobro basen o ježu in lisici, se ga skoraj bojim. Nekaj časa bi čepel jež zvit v klobčič pri izhodu, kmalu bi pa začel zbadati svoje sostanovavce, dokler bi ne izrinil in izbodel vseh glodavcev iz tega poglavja. Ne, ne, jež že pride pozneje na vrsto, če se sploh spomnimo nanj pravočasno.

Perutnina.

Misli si poljubno domačo žival izmed dose-
daj tu opisanih, izpremeni ji gobec v kljun,
sprednji nogi v peruti, izpuli ji dlake, vsadi na
njihovo mesto perje, daj temu novemu stvoru
posebno ime in pred sabo imaš ptiča. Ptiči se
imenujejo zato, ker frče. Ni še vse, kar frči in
leti po zraku, ptič. Smodnišnice, ki je zletela v
zrak, nikakor ne moremo prištevati med ptiče,
in od zrakoplovcev porečemo edino le onemu,
ki izvaja vrato- in strojelomne zračne polete, „ta
je tič!“ Ako dostavimo, da imajo ptiči rdečo
gorko kri kakor mi, da se ženijo na Gregorjevo
(O. Zupančič, Duma.) kakor vi in da se opevajo
v pesmih bolj kakor oni kopitarji in parkljarji,
smo povedali o ptičih vse, kar mora znati člo-
vek, ki se ne uči samo za šolo in dober red,
marveč za življenje.

Seveda imajo domače živali svoje zastopnike
tudi med ptiči. Vse domače živali so bile v dav-
nih časih divje, a človek, to najpopolnejše bitje
na svetu (ne mislim pri tem samo sebe), si je
znal z uma svetlim mečem, zanko in jarmom

usužnjiti te divjake in jih prisiliti, da so služili njegovemu delu in jelu. Kakšno metodo je uporabljal pri krotanju ptičev, ni mogoče dognati, ker so stopile kure skupno s človekom v zgodovino. Mi vemo le toliko, da so rešile gosi (prave gosi in ne morda kake mlade Staro-Rimljanke) l. 387. pred Kr. r. rimski Kapitol in da je znal petelin že pred dvajsetimi stoletji šteti, ker drugače bi ne bil zapel prav trikrat, preden je sv. Peter dvakrat izdal svojega učenika.

Ako mi dovolite cenjeni bravci, pričnem takoj z domačo perutnino. Hvala lepa za dovoljenje! Na delo torej!

Petelin, kokoš, kura, kóklja, kopun, pišče letajo čez dan po dvorišču, zvečer pa gredo zelo zgodaj spat v kurnik. Samo radi dveh piščancev se ti pa ne izplača kupiti hišo s prostornim dvoriščem, ako ga nimaš, ker živita piščanca tudi čez dan v kurniku, ako ga imaš. Da razločuješ te živali drugo od druge, pomni: petelin poje, kokoš kokodaka, piščeta piščejo. Če je petelin hripav, ga spoznaš tudi po ošabnem vedenju na gnoju. Radi tega se ti pa zopet ne izplača nabava treh košev prvovrstnega gnoja za slučaj, da nimaš zanj primerne prostora. Ako je petelin napet, se kaj rad sproži, po tem pa gorje tebi, če nimaš pri sebi orožnega lista. Orožnik stopi k tebi, po telesu začutiš kurjo polt, ker si prepričan, da oblasti niso udarjene s tako kurjo slepoto, da bi ne videle v tem dejanju

poskusa političnega prevrata. Kurje oko je tako občutljivo, da najde kura, četudi slepa, zrno, in da jo mora celo tvoj najboljši prijatelj, ki ti je stopil na kurje oko, takoj odkuriti, sicer se seznaní s tvojo pestjo. Stara kokoš da dobro juho, kar vedo posebno porodnice, medtem ko se mora presrečni oče daviti s trdim kokošjim mesom. Položaj se izpremeni v štirinajstih dneh. Potem uživa mati mehke piščance, presrečni oče pa mora lokati redko juhico. Tako posegajo te domače živali v naše življenje že takoj po našem rojstvu, in ni čuda, da imenujemo zdravljenje v bolezni kratko malo zdravniško kuro. Vse te živali dobe po svoji smrti drugo ime kakor rižoto, ajmoht, nadevane prsi i. t. d. Iz jajc napravljamo jajčjo jed, ki nam pa ostane na želodcu, ako smo uporabili štirinajst jajc in jih vse nakrat snedli in še pol kilograma kruha zraven. Bodimo torej pri takih jedeh oprezni in ne zanašajmo se le preveč na svoj dobri želodec. Kot psovke ne igrajo omenjene živali nobene posebne vloge, to pa iz enostavnega stališča, ker bi prekoračili pravi stroški ceno živali.

Gos, gosak, goskica so znamenite domače živali. Če bi gos ne živela, bi ne imeli gos-podarstva, ne domačega, ne narodnega, ne državnega. Če bi gos ne živela, bi ne bilo ne gos-podarjev, ne gos-podov. Tu vidimo, kaj zmore ena sama žival, saj je povzročila cel prevrat na socialnem polju. Gos velja za neumno žival. Čemu

naj bi bila neumna? Ker gaga ves dan, samo da prisili ljudi k mnenju, da zna šteti do sedem sto in da prekaša v matematični vedi svetopi-semskega petelina. A mi ljudje se ne damo pre-variti, in ker se ne damo od nje prevariti, sma-tramo sebe za pametne, a gosi za neumne živali. Vkljub temu sloni vsa naša svetovna kultura na tej neumni živali. Če bi ne bile gosi, bi ne bila gosja peresa in če bi ne bila gosja peresa, bi naši predniki in njihovi pradedje ne mogli pisati. Bili so res idilični časi! Vsak pisatelj je imel zraven sebe gos kakor sv. Martin. Ka-dar koli je porabil pisatelj pero, je izpulil svoji spremljevalki novo, da je mogel delo nadaljevati in dokončati. Ko je postala gos na ta način gola, ji je odsekal glavo, spekel jo je in snedel. Ker pa njegov pisateljski želodec ni bil vajeen taki izredni hrani, je pisatelj legel v posteljo, dvakrat cebnil in umrl. Sovrstniki so tedaj trdili, da se je izpisal. Iz takih slučajev se pa sestavlja kul-tura; čim več jih je bilo, tem slavnjejša je po-stala. Dandanes pa služi gos bolj v prozaične svrhe. Na njenem perju počivajo glave naših trudnih sovrstnikov, iz njenih jeter se pa izdeluje posebna pasteta, ki nosi po jetrih tudi ime: gosja pasteta. Gosak ne igra skoro nobene uloge. Njega poznajo edino le naravoslovci, med katere bom začel kmalu tudi sebe prištevati. Gos ga ima baje popolnoma v oblasti, plesati mora ka-kor ona gaga. To se pravi, da nosi gos hlače.

Znan je tudi gosji red, ki pa ni nikakršno državno odlikovanje. Njega se poslužujejo navadno veseli študentje, ko imajo že izpričevala v žepu in se jim ni bati, da jim popravijo strogi profesorji radi gosjega reda red v naravnem obnašanju.

Raca, *racak*, *racman*, *račica*, *biribiri-birica* so manjši od gosi, pa tudi okornejši. *Raca* se ziblje pri hoji sedaj na eno sedaj na drugo stran, *racman* pa narobe, sedaj na drugo sedaj na eno stran. Po tem ju lahko ločiš. *Raca* vali skoro mesec dni. Če pa vali mesto nje kak urednik, se izleže tako zvana časninarska *raca*. Poprečno se izležejo take race poleti, ko pritiska solnce skozi slamnik in plešo na človeške možgane.

Puran, *pura*, *purič*, *purček* so prišli k nam iz Amerike oziroma pripeljali so se na ladji. Imena te ladje si nehvaležno evropsko človeštvo niti zapomnilo ni, dasi prekaša puranovo meso gosje v okusu in dobroti. Ni čuda, da je ta žival tako razdražljiva, saj ni prišla niti v pratiko, medtem ko je zasedla gos kar celi enajsti november. *Puranu* škoduje zelo rdeča barva. Vsaka rdeča stvar ga neznansko razkači. Iz tega sklepamo, da pozna barve in da ima barvni čut zelo razvit. Če trdimo o slavcu, da je *Caruso* med ptiči, potem moramo imenovati *purana* za *Raffaela Santi* med njimi.

Golob, *golobica*, *golobček*. Prijazna, pri-ljudna živalica. Edini poduradnik med ptiči kot *pismonos*. Noben golob pa ne dočaka svoje

39. LEOPOLD OBLA

obl. izkušeni zidar. mojate
izdelovanje betonskih del in trgov
stavbena

upokojitve, ker se vsak prej utopi. Ne mislimo pa s tem, da so golobje samomorilci, nikakor ne, to je tako pravilo v naši slovnici. Uršo Plut se ne sme utopiti, ker je to proti slovniškim zakonom, a tudi Urša Plut se ne sme utopiti, ker je to proti kazenskim zakonom. Tako je prihranjena Urši Plut vsaj smrt v valovih, ki je bojda precej grozna in strašna. Golobje se pa zato utope, ker je njihovo meso tečno in okusno, kar se o Urši Plut nikakor ne more trditi. Onemu, ki ima radi tega golobe rad, mu pravimo, da je golobrad.

Pav, pavica, pavček so prišli k nam iz Vzhodne Indije. To pa že v starem veku. Dasi pav ne zna plavati, tiči vedno v Vipavi. Krasno je njegovo perje, katero posoja velikodušno tu pa tam sraki, a njegov glas je grd. Je že tako, vseh dobrot ne sme imeti posameznik. Eni smo lepi, a nimamo lepega glasu, drugi so grdi, pa lepo pojejo.

S pavom smo končali domačo perutnino. Toda, kaj vidim?! Ali se mi spraviš proč, pa le hitro! Kaj mislite, da me sluša? Odleti, pa je takoj zopet tu. Ne morem se ga odkrižati. Na vsak način hoče priti v to poglavje k perutnini. Pa bodi! Falot je in ostane falot!

Vrabec, vrabica, vrabič so nikdar siti paraziti na našem dvorišču. Tu nimajo sicer nobene domovinske pravice, a za take stvari se prav nič ne menijo. Najbolj jih sovražijo ljudje radi

tega, ker ne znajo molčati in izčivkajo na strehi vsaktero, tudi največjo družinsko tajnost. In kadar vedo vrabci to tajnost, pride kmalu vse v javnost, v časopise, do ovadeb, do tožeb! Kdo je vse to zakrivil? Vrabci na strehi! To bo pa vedno tako, dokler bodo živeli ljudje, vrabci in strehe na svetu.

Nedolžni arestantje.

Tudi kletkarji jim pravim. Tako jih še ni nobeden nazival. Eden pa le mora začeti. Po dosedanjih razpravah sem spoznal, da nisem več tujec med domačimi živalmi. S tem sem si pa priboril pravico, uvajati, če treba, novih izrazov v naravoslovje. Naš slovenski jezik še ni popoln, še vedno se razvija in vsakdo izmed nas mora po svojih močeh prispevati par kamenov, nekaj bremen opeke, da se naša jezikovna zgradba čimprej dovrši.

Kletkarji so domače živali pod določenim pogojem. Ta pogoj je kletka. Ker se pa kletkarji zapirajo v kletke ne radi svoje zločinske naravi, marveč zbog svojih vrlin, so zraven tega še nedolžni jetniki. Človek se je pri tem ravnal po stavku: ker ne gre gora k Mohamedu, mora Mohamed h gori. Ker se mu torej ne zljubi hoditi, kadar koli mu zaželi uho lepe melodije, oko pestrih barv, v gozd iskat med drevjem pevcev in jih poslušaje občudovat, si jih je kar naročil na dom. Če bi mogel človek, bi zapiral tudi omamljive tenoriste in očarljive igralke v kletke, samo da bi z njimi na migljaj razpolagal, a ker

je prepričan, da bi začel tenorist rjuti, igralka pa praskati, se je moral zadovoljiti z nadomestili, ki so pri pevcih gramofonske plošče, pri igralkah pa fotografije.

Kletke, v koje se zapirajo živalice, so nove ali stare, pobarvane ali naravne, večje ali manjše. Ko pride ptičica v kletko, se zgodi z njo velika izprememba. Prej tako rekoč brezpomembna je postala nakrat državo vzdržujoč element, saj se morajo plačevati po najnovejši odredbi nagizdni davki za vsakega ptiča v kletki, pa bodi že samec ali samica, naj poje ali naj je prilično hripav, naj ga krasi najlepše perje ali naj so slučajno goli. Kar se ni pripetilo ne kopitarjem, ne parkljarjem, ki so pač toliko in tolikokrat večji, se je posrečilo tem nedolžnim živalicam. Oko finančnega ministra je milostno obviselo na teh malih telescih, ki so zadobila takoj nato za državne finance enako vrednost, kakršno imajo razkošni avtomobili, fini biljardi, židane nogavice, sobne oprave iz mahagonovine in vkuhano sadje.

Sedaj sem pa prišel v hude zadrege. Po kakem načrtu naj naštevam in opisujem posamezne kletkarje? Po abecednem redu? Preden uredim vse kletkarje po tem redu, mi crkne taščica, ki bi prišla zadnja na vrsto. Po pevskih zmožnostih? Zato bi moral imeti nekoliko več posluha! Pravim, nekaj več, ker posluh se mi ne more popolnoma odreči, saj sem ločil do

sedaj kopitarje in parkljarje po črevljih in po glasu. Že vem! Poslušajte! Vsakega kletkarja napišem na poseben listič, vsak listič zvijem, vržem v svoj Klobuk (italijanska znamka Borsalino, cena 46 L za velikonočne praznike; ker sem se pa dal ostriči, mi je prevelik, zato ga pišem z veliko začetno črko), zaviham si rokave, da se izključi vsaka sleparija, pomešam listke v Klobuku, vzamem prvega iz njega in glej: kos je prišel na vrsto.

Kos ima rumen kljun in črno perje. Radi tega je bil najbolj sposoben postati državni orel v predpolomski Avstriji, saj bi veljalo pri kljunu in perju tudi „indivisibiliter et inseparabiliter“. Ne kljun, ne perje bi se ne mogla odstraniti kosu, ne da bi trpela celokupnost. Rajši so imeli kratkovidni državniki dvoglavega orla, ker niso pomislili, da ima vsaka glava svojo pamet. Kos poje lepo, a se tudi lepo opeva v raznih narodnih pesmih. Jaz poznam samo eno tako pesem, ki pa odtehta vse druge in ta je pesem o črnem kosu in dveh jagrih, ki bi rada kosa streljala, oj streljala, oj streljala. Kos mora izvršiti, kar si je vtepel v glavo. Zato tudi pravimo človeku, ki je prišel do cilja, da je bil kos svoji nalogi. Če pa doseže človek višji cilj, prekosi samega sebe. Kos je tudi zgodovinskega pomena. Kosovo polje je dobilo ime po kosu in ne po znani bitki med Srbi in Turki l. 1389., kar si mislijo mnogi, ki ne znajo ločiti zgodovine od naravoslovja.

Ali naj zopet pomešam? Pa bom, če zahtevate! V roke mi je prišel *kanarček*.

Ko so odkrili pomorščaki skupino otokov v Atlantskem oceanu (letnica ima tu le stranski pomen, ker je ne znam; če bi bil pa prepričan, da je tudi čitatelji ne znajo, bi jo, Bog mi je priča, navedel), so opazili tam nebroj rumenih ptičev. Menili so, da imajo ti krilatci zlatenico ali vsaj rumeno mrzlico, toda njihov kapitan (ime njegovo je stranska stvar, ker ga ne poznam; če bi bil pa prepričan, da ga tudi čitatelji ne poznajo, bi ga, pri moji veri, navedel) jim je razložil, da so to kanarčki. Ujel je bil namreč tako živalico, pregledal jo natančno in dognal, da nosi latinsko ime in priimek: *fringilla canaria*. Po tem ptiču so nato pomorščaki krstili te otoke in jih imenovali kanarske, katerega imena niso mogli zbrisati do dandanes ne močni vetrovi, ne tamošnja plima. Na teh otokih žive torej pristni kanarčki. Na Nemškem, v Harcu, žive tudi kanarčki, a ti se tu izdelujejo, so torej tovarniško blago. Da je prišel kanarček v našo literaturo, je znano vsakomur, toda kako je prišel vanjo, o tem nimamo še točnih podatkov. Vso zadevo sem si sam sestavil tako-le: nuna in kanarček sta napravila ustno pogodbo, da ne zapustita ne kletke ne samostana. Naprosila sta odvetnika dr. Prešerna, naj sestavi pismeno pogodbo, češ da ta bolj drži. In res, odvetnik je ugodil strankama v njuno popolno zadovoljnost.

Tako smo dobili prvo pismeno pogodbo v vezani besedi, na kar opozarjam posebno urednike in sodelavce tostranskega „Pravnega Vestnika“ in onostranskega „Slovenskega Pravnika“. Tem potom pa prosim omenjene gospode, naj ne bodo preozkosrčni, naj se ne ozirajo na to, da ni ta pogodba pravilno kolkovana in da nista podpisa obeh pogodnikov ne nunin ne kanarčkov sodnijsko kolacijonirana, naj smatrajo rajši to listino kot zgodovinski dokument iz davno preteklih časov.

Saj mi ne zamerite, da sem vzdignil iz klobuka (klobuk pišem zopet z malo začetno črko, ker so mi tačas zrastle nekoliko lasje) dva lističa. Ni bila moja krivda! Tako sta se držala skupaj! Oba sta približno enako velika, enako stara in enako pisana, razločujeta se samo po imenu: *lišček* in *ščinkavec*, lahko bi pa tudi rekel: ščinkavec in lišček, ker človek ne ve, komu naj da prednost.

Kalin je prišel na vrsto. Ljudje ga imajo za debeloglavca, ker jim le prerad sede na limanice. In vendar se nauči pod spretnim pevodjo najlepših pesmi, posebno vseč so mu napevi iz klasičnih oper. Črez par tednov zna že celo pesem... „na pamet“ ne, ker nima pameti, „na izust“ ne, ker nima ust, kaj naj torej rečem?! „Na izkljun“ bo še najboljši izraz.

Roko v klobuk, iz klobuka pa *veverico*. Ne čudite se! Ali ni tudi ona kletkar, če živi v kletki in ali ni tudi ona nedolžen jetnik? Veverica je zelo prikupljiva živalica. Temu nimam mnogo

dostaviti. Ona ne poje in nima perja, prišteva se sicer med glodavce, toda le v prostosti, v sužnosti pride med kletkarje. Njeno mesto je torej edino le v tem poglavju.

Taščica, katero sem sedaj potegnil iz klobuka, je ptica, ki dela izmed vseh še največ preglavic jezikoslovcem. Iz česa izvira to ime? Tašča, taščica kakor žena, ženica? Ne! Poznajo li ptiči tastbo, svaščino, ko pa ne poznajo niti neposrednega sorodstva t. j. staršev ali otrok, čim so postali mladiči godni? Ptičje sorodstvo pusti kmalu vsakega jezikoslovca na cedilu, ne tako sorodnost med jeziki. Prvotni koren in pomen se dobi mogoče v staroslovenščini, v latinščini, grščini in če ne v teh, pa gotovo v sanskritu. Toda kdo naj se loti tega dela? Jaz? Ne! Mnogo sem že pozabil, precej niti znal nisem. (Primerjaj Bourbone!) Upam pa, da podžgo te moje vrstice koga drugega! Ovreči moramo enkrat za vedno domnevo, da poznajo ptiči taščo kot sorodnico, medtem ko ne poznajo niti svojih staršev!

Le še nekoliko potrpljenja, prosim! Samo še dva lističa sta v klobuku. Predzadnji je *slavec*. Kdo ga ne čisla tega pevca, pevca vseh pevcev, mojstra nad mojstri, ki ne pozna ne not, ne ključev, ne dinamičnih znamenj, slavec, čigar oče je bil tako ubog, da ni mogel poslati sina v nobeno pevsko, glasbeno ali orgljarsko šolo, niti ne na konservatorij, ker je učenje na konser-

vatoriju še dražje, slavec, ki služi, če se spoji z mesečino in srčno krvjo v kemično sestavino, sonet imenovano, mladinom kot odvodnik samomorilnih misli izvirajočih iz nesrečne ljubezni do mlade, krasne, črnooke in črnolase, a pri tem neusmiljene in brezsrčne Zore, Melanije, Kristine, Hele, kakršno si pač izbere nadebudni pesnik z ozirom na rime, ki jih mora imeti, da je sonet popoln in blagoglasen, kajti prav ta oblika pesmi zahteva precej izurjenosti in velike zaloge rim, ki pa ne nosijo svojega imena po Rimu, ker jih rimski pesniki še niso poznali.

Zadnji stavek me je v resnici upehal. K sreči sem prišel že do poslednjega lističa, ki predstavlja *škorca*. Ta kletkar ne zna samo peti, ampak tudi govoriti. Pri tem seveda prav nič ne misli, ker pozdravlja gospodarja na vse zgodaj z „lahko noč“ in se poslavlja zvečer od njega z „dobrim jutrom“. Če bi škorcju dopuščala kletka, bi poletel na jesen v južne kraje. On lahko potuje, ker mu ni treba potnega lista. Marsikdo meni, da je ta list zato potni, ker služi lastniku na poti. Kriva razlaga! Preden prideš do lista, se moraš od urada do urada salamensko potiti, zato torej potni list. Ptiči se pa ne pote, zato tudi ne rabijo potnih listov.

Dostavek. Med kletkarji ne dobiš pravih psov. Edini kalin bi se lahko uporabljal v ta namen, a še ta le toliko časa, dokler se ne izšola.

Mnogonožci.

Prijateljski kramljajoč med sabo niti opazili nismo, da smo prišli do najtežjega poglavja zame in najbrž tudi za Vas. Dosedanje domače živali so imele vse po štiri noge, če so imele le dve nogi, sta jim bili dani zato dve peruti, tako da je bilo število štiri obvezno. Od sedaj dalje si bo pa treba zapomniti pri vsaki živali najmanj en par nog še zraven, ne glede na to, da so vkljub temu opremljene še s perutmi, vsaj večina izmed njih. A to še ni najhuje! Par nog več ali manj, kaj zato, samo da niso noge živalicam v nadlego. Mi ljudje smo zadovoljni, da imamo samo dve nogi, še teh dveh ne vemo, kam bi ju večkrat dejali, da bi se ne prav vsak član omizja spoteknil nad njima pod mizo. Toda te živalice, preden sploh postanejo živalice, se trikrat izpremene in vsaka izprememba ima svoje posebno ime. Jajce, ličinka ali gosenica, potem buba in komaj iz te se razvije prava žival. Vestni naravoslovec, kakršen sem jaz, se poslužuje v svojih razpravah raznih primer, da ga bravci (na Tolminskem, kjer zamenjajo b za v in v za b bi

rekli vrabci) lažje razumejo. To bodi tudi meni dovoljeno! Živali se morajo primerjati z ljudmi, da sledi občinstvo lažje znanstveni, čeprav zelo zamotani razpravi. Vzemimo deklino Zvezdano Pirih. Ker je lepa, dražestna itd., se poroči z Bremcem. A, glej smolo. Bremec ji umre za sušico! Vdova žaluje predpisano dobo, hodi okrog najprej v veliki žalosti (črn pajčolan spredaj in zadaj), potem v navadni žalosti (obleka, ki je bila prej nočnotemna, postane mračna, ali pa zorna, če ne celo prozorna), nato se poroči s Fikfakom. A, glej zopet smolo! Fikfak ji umre za vodenico. Vdova žaluje itd. kakor prej pri Bremcu. Nato se zopet poroči z Mišigojem. Kako se glasi torej celi naslov te po takih nesrečah srečne Zvezdane? Ne belite si glave, zato sem jaz tu! Zvezdana roj. Pirih, prvič vdova Bremec, drugič vdova Fikfak, poročena Mišigoj. Prenesimo ta slučaj na predmetne domače živali! Pirih je jajce, Bremec ličinka ali gosenica, Fikfak buba, Fikfak pa zato, ker se še ne ve, se li izleže iz nje čebela ali svilni prelec, in komaj Mišigoj postane domača žival. Upam, da ste me razumeli, dragi bravci! Kar se tiče moje lastne osebe moram priznati, da si v tej zadevi še nisem popolnoma na jasnem.

Kaj ne, da nisem pretiraval, govoreč o najtežjem poglavju! Vere v končno zmago nad vsemi težkočami mi pa ne more nobeden vzeti. Združen s potrpežljivimi bravci v krepko četo

premagamo složno vse zapreke. Da pa ne bodo okusili cenjeni bravci že koj v začetku vseh grenkob prvega spopada z težko umrljivimi mnogonožci, pričnem z najslajšo domačo živalico, s čebelo.

Čebela ljubi družabno življenje. Najrajši se nastani v Žnidersiščevih panjih, ker jih pozna za domač izdelek in ker ji trije šumevci v Žnidersiščevem imenu ne delajo nobenih preglavic. Čebela ima tri pare nog, poldrugi par na vsaki strani, na glavi se nahaja, kar se je do sedaj premalokdaj poudarjalo, nos, saj poje Župančič: v panjove zadiši čebelam cvetje. Če ima čebela nos, ni treba, da bi morala imeti tudi nosno ruto. Čebela se itak redkokdaj prehladi, če se pa prehladi, rajši crkne, kakor bi se osmešila z usekovanjem. Kako fin čut imajo nekatere živali za dostojno vedenje! Čebela si je uredila svojo državo na amaconskem principu. Kraljica, matica zvana, je samica, vsi državljani so tudi samice razun nekaj troto, kateri se pa, izpolnivši svoje dolžnosti, na nasilen način brez pokojnine upokoje za vedno. Če se bavi matica z glasbo, se imenuje glasbena matica, če izdaja leposlovne in znanstvene knjige, je slovenska matica, če nabira radodarne prispevke, pa jugoslovenska matica. Svojega gospodarja poznajo čebele prav dobro. Gorje mu pa, če si je dal odrezati brado in pride tak pred čebelnjak! Vse samice se usujejo nanj in samice imajo zelo! Za ta slučaj mu priporočam, da obesi v čebel-

njaku vsaj za nekaj dni svojo novo, trikrat povečano sliko z lastnoročnim podpisom, da se privadijo čebele na to novo prikazen. Kadar zagledajo otroci poln lonec medu, se začudijo in: ah, joj, juhe, haha! se razlega na vseh straneh. Tem in takim vzklikom pa pravi slovnica radi tega medmet. Čebelarji so skrbni, resni ljudje, družijo se po društvih, v najnovejšem času v zadrugah in dobivajo kot taki sladkor po znižani ceni, iz česar lahko spoznamo veliki pomen združništva. Na ta način nas seznanja čebela posredno z velikimi koristmi imenovanih organizacij, zakar smo ji lahko vsi hvaležni.

Svilni prelec je večji od čebele. Kot gosenica, da se bolje razumemo: kot vdova Bremec, žre samo murvino listje. Govori se sicer, da je vedno ista hrana škodljiva, toda pri vdovi Bremec ne moremo tega trditi. Od dne do dne se bolj redi, dokler se ne zabubi v sviló. Živeli so ljudje, ki so si mislili: Prelec žre murvo in sprede dve sto in petdeset metrov svile. Prelec je mala živalica. Kaj, če bi se krmila krava z murvinim listjem, čez čas se zabubi in ker je krava toliko in tolikokrat večja, sprede najmanj par sto tisoč kilometrov svile. Poskus se ni posrečil. Krava je sicer žrla murvo, a svile le ni bilo od nikoder. Bolje tako, kajti v nasprotnem slučaju bi se morale gosenice krmiti s senom, da bi se lahko molzle in dajale mleko, ki bi nam bilo odpadlo pri kravah sviloprejkah.

Pajek prede sicer tudi, njegove nitke so celo mnogo tanjše, a pravih koristi nimamo od njega. Pajčolani se namreč ne izdelujejo iz pajčevine. Pajek ima vsega skupaj osem nog. Čemu, zakaj, nerešena uganka! Človek bi menil, da bi pajek opravil lahko s štirimi nogami, vsaj pod njegovega zračnega stanovanja bi manj trpel pod štirimi kakor pod osmimi nogami. Kaj pa, če bi moral nositi pajek škornje! Trdi se, da požre pajkulja pajka takoj prve dneve. Čemu, zakaj, nerešena uganka! Ali napravi to samica iz ljubezni? Ga li ljubi tako, da ga najrajši sne? Igra li ljubosumnost svojo ulogo zraven? Pozna li ona pajka dobro in ne privošči nobeni svoji sovrstnici njega, ki si ga je izbralo njeno srce? Kdo ve?! Iz tega vidimo, da se vrše ljubezenske drame ne samo po parketih, ampak tudi po pajčini.

Dasi majhna, je *mravlja* najmočnejša žival med vsemi. Trikrat težje in trikrat večje breme, kakor je ona sama, nese v svojih čeljustih v najhujši vročini daleč, daleč, ti se pa jeziš, če moraš nositi v pasjih dneh radi raztrgane srajce telovnik, ki je pač bagatela. Tudi mravlja je družabno bitje, tudi ona si je uredila svojo državo v ženskem smislu. Samice in delavke tvorijo stalni element v državi, samci žive le malo časa. Pod žensko vladavino se ne godi dobro samcem. Čebele, pajki in mravlje dokazujejo, da odločeni so samcem kratki dnovi. In še v tej kratki dobi

se ne morejo otresti grde navade, da lazijo kot mravljinca v večernih urah po spečih nogah.

Med najhujše sovražnike našim oblekam se po vsej pravici lahko prištevajo *molji*, ki žro obleke. De gustibus non est disputandum velja tudi v tem slučaju. Ako se hočeš odkrižati te domače žuželke, zapomni si sledeča sredstva: naftalin, požig, obdaritev in krajo. Naftalin smrdi sicer neznosno, a celo temu smradu se privadijo sčasoma molji. Če zažgeš hišo, ni še rečeno, da ti urni pridni ognjegasci ne rešijo obleke z molji vred. Obdarovanec ti pride o prvi priliki v tvoji lastni obleki v hišo z vsemi molji vred. Ta sredstva torej ne jamčijo popolnoma. Najboljše sredstvo je pač zadnje: pusti si ukrasti obleko z molji vred. Nikdar je ne dobiš več nazaj, četudi si takoj naznanil tatvino merodajnim faktorjem, čeprav si takoj objavil vso nesrečo v časopisih. Lopov ostane za vedno neznan, a ti si se odkrižal za vedno moljev.

Pripomniti moramo, da se s čebelo in mravljo zmerjajo le pridne, marljive in skrbne osebe.

Vampirji.

Marsikdo se zdrzne pri tem naslovu. Srčna kri in vampirji so namreč neločljivi, ker se hranijo ti-le izključeno samo s srčno krvjo. Srčna kri, okoli katere je zgrajeno naše telo, srčna kri, ki hrani to telo, srčna kri, ki jo skušamo ohraniti zdravo in naj nas ta poskus še toliko stane pri današnji draginji, ta kri je v nevarnosti, čim se približajo vampirji, po njej je, čim se vsesajo vampirji v naše telo in prično svoje izsesavanje. Grozno je, Vam rečem, a vestnega naravoslovca ne sme strašiti nobena grozota. Posvetil je vse svoje mišljenje in življenje naravoslovni vedi, zanjo umrje, če treba, brez oporoke, zato pa jemljem brez najmanjše bojazni domače vampirje v svojo strokovnjaško roko z edinim namenom seznaniti tudi Vas, dragi bravci, s temi paraziti na človeškem telesu. Naša veda je zahtevala že mnogo človeških žrtev. Omenjam znamenitega in občeznanega francoskega zoologa (njegov priimek sem prav sedaj pozabil), ki je vteknil svojo glavo v tigrovo žrelo, hoteč z drobnogledom preiskati njegove kočnjake, imajo li zobno

gnilobo. Tiger je zaprl o nepravem času svoj gobec in omenjeni Francoz je izgubil glavo. Njegov bratranec, tudi naravoslovec, je padel v bitki pri Sedanu itd. Grob se za grobom vrsti z visoko travo zaraščen! In jaz naj tvorim izjemo? Ne! Sedanja doba me pozna še premalo!

Poglejte! V levici imam vse domače vampirje. Polagoma bom odpiraje pest iztezal prste in kakor se bodo živali prikazovale izpod prstov, v istem redu jih hočem opisati. Svojega klobuka (znamka Borsalino, cena 46 L, da se ne pozabi) se nočem več poslužiti, ker so mi ga nedolžni arestantje precej zdelali.

Muha je vampirska žuželka, katero žre hudič, kadar je sila. Tako govori pregovor. Kakor sicer spoštujem pregovore, prilike in reke, za ta pregovor se ne morem ogreti. Če bi bilo to res, bi lahko vsakdo spravil hudiča v stiske s tem, da bi ga pribil za rep pod strop. Za visečega hudiča bi bila to skrajna sila in začel bi ti loviti in žreti muhe. Koliko izdatkov za razne mušnice in mušje lepenke bi si ti prihranil na ta način! Tudi z rekom: napraviti iz muhe slona, nisem zadovoljen. Kam bi pa prišli, ljudje božji, če bi se ta fabrikacija posrečila. Ti sediš pri mizi golorok. Vroče je, juha se ti hladi na krožniku. Kar nakrat ti štrbunkneta dva slona na krožnik. Jezen, ker sta ti izkvarili vsiljivi živalici ves tek, ležeš počivat. Preden zadremlješ, ti sede siten slon na nos. Spodi ga sedemkrat, osmič je go-

tovo zopet na nosu! Če vidiš še pet slonov plavati po skodelici črne kave, se tudi ti pridružiš mojemu mnenju, da se enkrat za vselej prepreči mušja poslonitev. Muho dobiš povsod. Celo v narodno poezijo se je znala vtihotapiti. Luknjica, skozi katero se je ukradla, je bila tako majhna, da je izgubila pri tem trebuh. Ta pesem zapeta ob dveh po polnoči zvabi marsikatero devojko iz gorke postelje k mrzlemu oknu, znani refren: „Fliege ohne Bauch“ pa prikliče vso policijo na lice mesta, ki prepove meni nič tebi nič nadaljevanje te ponočne pangermanske agitacije z ozirom na politično konstelacijo. Če si se udeležil tudi ti tega muhabreztrebuharenja, so te vzeli policisti na muho in od tedaj nimaš več miru. Naj se prepeva pesem tudi brez tebe, policisti pregledajo protokol od dne tega in tega, številka ta in ta, in ti moraš plačati dvojno globo, dvojno pa zato, ker si skušal utajiti svojo udeležbo. Kakor vsi drugi uradniki imajo tudi policisti svoje muhe in teh muh se je najbolj bati. Te muhe pijejo tvojo srčno kri, so namreč zelo hude. To pa naj te ne dovede do mnenja, da so njihovi lastniki hudomušni.

Komar je vampirček zelo vitkega telesa. Poudariti treba že koj v začetku, da pika samo samica in sicer le v poletnih večerih, ko spiš pri odprtih oknih. Najboljše sredstvo iznebiti se tega krvosesa, je klofuta. Takoj ko ga začutiš na obrazu, udari se precej krepko po onem mestu,

kjer misliš, da si nabavlja komarica svojo aprovizacijo. Da si pa ne boš imel ničesar očitati, češ oklofutan sem bil in se nisem maščeval, vrni takoj to klofuto. Tvoja čast je s tem rešena. Pri mnogih poskusih ti seveda otečejo lica. V jutranjih urah skleneš nato odpotovati v Gradež, Portorose ali Opatijo. Toda glej čudo! Ko prideš do cilja, te že čakajo tu tvoje mučiteljice, ki so si tudi same privoščile nekaj tednov letovišča. Nič ne pomaga, stvar se ne bo izpremenila, dokler ne bo z vsem poudarkom zahtevala zdraviliščna komisija zdraviliščne takse tudi od teh vsiljivih gostov. Če je komarica zabave željna, ne zaostaja komar prav nič za njo v tem oziru. Prišedši v narodno pesništvo je takoj zagrabil muho in plesal z njo, da se je medved tresel. Tega veselja mu ne smemo šteti v zlo, ker 1. ples ni bil javen, 2. niso bili navzoči šoloobvezni otroci in 3. se ni pijančevalo pri tej zabavi. Človeka naravnost veseli, ko vidi, kako visoko cenijo čelo male živalice moralo!

Škorpion se je skrival pod sredincem moje levice. Tudi škorpion je beštija, toda ne vedno, le če je nervozen. Tedaj pa zavihne svoj struponosni rep kakor kak razkačen bik in gorje vsakomur, ki se mu zoperstavi. V takem slučaju ravnaj se po sledečem navodilu: ulovi škorpiona, preden postane nervozen, vrzi ga v stekleničico napolnjeno z navadnim namiznim oljem, čakaj da se izpremeni to olje v škorpionovo, vzemi

škorpijona iz steklenice, pusti, da te piči, bušni v smeh mazoč istočasno svojo rano s škorpionovim oljem. To pomaga. Škorpion videč svojo blamažo si zasadi rep v svoje srce in se zastrupi. Na ta način lahko iztrebiš vse škorpione iz svojega doma. Z ovnom in bikom zastopa škorpion domače živali v zverinskem krogu na nebu. Kako je prišel do te časti, ali se je sam prislinil zraven, ali je bil mogoče zastopnikom imenovan, ni znano, vsaj najznamenitejši astronomi kakor Kepler, Galilei, Herschel in Schiaparelli ne vedo tega razjasniti. Tako smo tekom dosedanjih razprav prišli že do tretje vede, ki je pomanjkljiva in nepopolna. Zgodovina, naravoslovje in sedaj še astronomija.

Izpod prstanca mi lazijo kar tri živali, katere prav lahko imenujemo preveč domače živali. To so *stenica*, *bolha* in *uš*. Tej trojici so bile odkazane v svetovni vojni velevažne naloge. V begunskih taboriščih so nastopale kot postrežčki. Stenice so prenašale postelje iz kota v kot, bolhe so jim pomagale vzdigovati, uši so pa prenašale pegasti legar. In vse živali so imele ogromnega dela! Vodstvo taborišča je bilo zadovoljno, da se niso lotile živalice lesenih barak in jih prenesle čez noč v popolnoma tuje kraje, kar bi seveda otežkočilo vodstvu nadziranje beguncev. Med domače vampirje se šteje zraven navadne uši tudi *trtna uš*, ki sicer ne sreba človeške krvi, marveč se hrani edino le s krvjo žlahtne trte.

Koliko se je že pisalo proti trtni uši! Dokazalo se je z besedo, s številkami in s fotografijami njeno pogubonosno delovanje, vlada in davkoplačevalci so se zjediniili (menda prvič) in nastopili složno proti temu škodljivcu, da bi morala trtna uš, če bi imela le še količkaj vesti, odstopiti. A trtna uš ne zapusti priborjenih pozicij. Trmasta je in pametnim besedam nedostopna, vampir v pravem pomenu besede. Pfuj in še enkrat pfuj! Ni čuda, če velja uš z ozirom na zločinsko delovanje pod našimi vinogradi kot najhujša psovka, in ni ga sodnika, ki bi se drznil predlagati strankama pri obravnavi poravnava.

Inozemci.

Do tu smo obravnavali naše domače živali, v tem poglavju se pa seznanimo z inozemci, t. j. s tujimi domačimi živalmi. Drugo podnebje, drugačne življenske razmere in drugačna komunikacijska sredstva zahtevajo drugačne domače živali. Saj mi ne boste zamerili, če Vas popeljem nekoliko po svetu! Na licu mesta se dajo tuje živali natančneje razložiti oziroma opisati, kajti nekatere med njimi imajo tako trdo kožo, da se ne morejo razložiti niti z najbolj ostro sekiro. Ves čas ste sledili verno in zvesto mojim izvajanjem, zato ste pa tudi zaslužili nekaj razvedrila. Majski šolski izleti izvirajo iz istega nagiba. Kaj pa tudi to, mal izletič v Indijo, v Kitajske puščave, v sredino Afrike, od tu v Ameriko in potem še na sever! V najkrajšem času Vas pripeljem zopet nepokvarjene v objem Vaših staršev, zakonskih polovic, Vaših otrok in ne vem še koga, to boste že sami bolje vedeli.

Vzhodno od Uralskega gorovja se razprostira velik in lep kos zemlje, Azija imenovan, ki meri toliko in toliko kvadratnih kilometrov in ki šteje

toliko in toliko milijonov prebivalcev. Azija je bila v kulturnem smislu in tisoč let (če ne več) pred Kristusovim rojstvom zibel Evrope, zato je pa tudi Evropa manjša, ker je zibel vedno večja od deteta. In v tej zibeli se nahajata kot domači živali tudi slon in kamela.

Slon je zelo velik in tako težek, da lahko napraviš pet tisoč tri sto in sedem in dvajset veveric iz njega. Pri slonu se ne čudimo toliko njegovim nogam, ki so bolj podobne stebrom, ne čudimo se malemu repiču, ne, čudimo se edino le njegovemu nosu. Narava ga je obdarila s tako dolgim nosom, kakršnega še ni dobil noben uradnik od svojega predstojnika. Njegov nos lahko primerjamo žepnemu nožu, ki ostri z manjšim rezilom svinčnike, ki reže z večjim kruh in sir, ki čisti s pilico nohte, ki odpira z odmašilom steklenice i. t. d. Slon tudi uporablja nos za vse mogoče stvari; nadomestuje mu žlico, roko, orožje, brizgalnico, tipalnico. Če bi pa hotel kdo slona za nos voditi, zavihne ta takoj svoj nos. Dasi ima precej trdo kožo, se živčevno razdraži, in če ga koj ne potolažiš s košem belih žemelj, kuha rilec najmanj tri ure. Slonu štrlita iz ust (!) dva velika dolga zoba, ki mu služita menda samo za biljardne kroglice in kot sedež akrobatom v cirkuzih in potujočih menažerijah. Ko začneta slona boleti omenjena zoba, mu ne pomaga ne ricinovo olje, ne mrzli obkladki na noge, ne alkohol, niti odontina. Pri velikih zobeh je seveda

tudi bolečina velika. V takih trenutkih ti spleza slon na velikanske palme, celo na streho, kjer se ti zjoče, da se vali voda po žlebovih kakor ob času najhujšega naliva. Če streha količkaj pušča, ti plava vsa mobilija po vodi. Ker nima slon vratu, se ne more zavratno umoriti, zato je še najboljše počakati, da slon sam crkne, kar se zna zgoditi v sto do sto petdesetih letih.

Vzemimo sedaj drugo žival iz Evropine zibeli, namreč kamelo. Tudi *kamela* je čudna žival. Vrat ima precej dolg, in ta vrat ji zavida vsak vinoali vodopivec. Na hrbtu nosi dve grbi. Kamelo imenujejo tudi „ladjo puščave“. Da bi se pa imenovala ladje „morske kamele“, nisem še slišal. Kamela se napije vsakih štirinajst dni enkrat, takrat pa pošteno; hrani se z listjem, posebno v slast ji gredo datelji, iz katerih pa moraš odstraniti pečke, ker bi ji lahko zašla taka pečka v slepo črevo in tam povzročila vnetje. Operacije slepega črevesa so vsekakor nevarne, a ljudje so sami krivi, ker gredo k zdravniku-kirurgu in ne k zdravniku za očesne bolezni. Edino ta more ozdraviti bodisi s posebnimi mazili, bodisi s primernimi očali ali naočniki slepoto omenjenega črevesa. Kamela je prišla tudi v literaturo. Dumas sin je spisal „Damo s kamelami“, ki jo je dr. Ivo Šorli predstavil na slovenska tla. Kdor se hoče podrobneje seznaniti s to tujo domačo živaljo, naj si preskrbi navedeno damo z vsem njenim spremstvom. Knjigo naj pa bere skrivaj,

ker se prištevajo kamele med luksuriozne predmete in se morajo plačati zanje posebni davki.

Sedaj pa v Afriko! V Afriki je mnogo zamorcev, nekaj piramid, par kolonij, reka Nil, gora Kilimančaro, puščava Sahara, zelo vroče in krog in krog morje celo pri Suez-u. Slon, ki živi v Afriki, je manjši od prejšnjega, ker je tudi Afrika manjša od Azije. Iz istega vzroka ima tudi afrikanska kamela samo eno grbo. Žival, ki daje Afriki poseben kolorit, je in ostane ptič *noj*. Dve dolgi nogi, malo trupelce s košatim perjem na perutih in repu, dolg vrat z glavo in slika je popolna. Ta ptič *noj* je zelo neumen. Da me pa ne bodo dolžili natolcevanja in obrekovanja, hočem to trditev tudi dokazati: 1. *noj* vtakne glavo v pesek, da ga ne vidi človek, 2. *noj* se da udomaćiti samo zato, da ga človek skube pri živem telesu in 3. *noj* žre vse po vrsti, naj mu prebavi želodec ali ne. Dva angleška raziskovalca Afrike, namreč Stanley (beri Livingstn) in Livingstone (beri Stenle) sta poznala *noja* zelo dobro. Eden med njima je opisal *noja*, lahko tudi nobeden med njima, iz vidika tretje točke tako-le: „Poglavarju Tebeliku je crknil najlepši *noj*. Takoj nato je dal Tebelik odsekati dvema tisoč svojih podanikov glave. Prepričavši se o popolni nedolžnosti teh žrtev, je poslal svojo telesno gardo izkazovat nedolžnim obglavljenecem čast. Godba je zaigrala Tebelikovo himno, poglavar je potolažil svojo črno vest, napovedal

sosedu vojno in ga premagal. Prepričavši se, da tudi sosed ni zakrivil nojeve smrti, je razparal lastnoročno noja in dobil v njegovem želodcu: sedem navadnih kamenov različne velikosti, štirinajst lasnic, ščetko za brke, kos „Schicht“-ovega mila, sedem in dvajset gumbov, dva para naramnic, pet igel, glavnik „Herkules“, pet svinčnikov „Kohinoor“, osem starih peres, dva zastavna listka, pet gumastih podpetnikov, tri in trideset žrebljev, steklen štamperl, dva svežnja zobotrebcev in en naprstnik. Noj je seveda moral crkniti. Da pa povzročajo malenkostni povodi take posledice, je menda že stara, poželezno-srajčena navada v Afriki.“

En skok čez Atlantski ocean in mi smo v Ameriki. Takoj naletimo na ogromne črede našemu govedu podobnih parkljarjev, ki žive sicer pod milim nebom, a so, ker se puste pasti, domače živali. Iz teh pripravljajo Amerikanci poseben mesni izveček. Pred vhodom v velikansko tovarno se posamezna žival iztehta; če je dovolj težka, gre v tovarno in pride na drugi strani že kot meso v zaprtih kovinastih škatlah čez sedem minut in pol zopet iz tovarne. Evropejcev tovarnarji ne puste v tovarno, odkar je izginil neokreten Madžar neznano kam. Na peruanskih Andah živi Amerikanska kamela, *lama* imenovana. Amerikanci ljubijo senzacije, zato pa nima njihova kamela nobene grbe, kar je skoro neverjetno. Kamela brez grbe! Ni čuda, da je lami

lahkota smukniti skozi šivankino uho; zato se pa tudi tamošnji krivičniki ne boje za svojo bodočnost onkraj groba.

Dan se nagiblje, a nam treba še na sever. Kar z mano! Smo že na cilju! Ni li šlo hitro?! V severnih krajih traja dan pol leta in noč pol leta. Severjani se poslužujejo za domačo rabo posebne vrste *jelena*, ki združuje v sebi kravo, ovco, kozo in vola. Na severu je že mogoče, da se stisne toliko živali v eno samo, ker tam gori je mraz in v mrazu se živali rade stiskajo druga k drugi, še rajši se pa združi več živali v eno samo.

S severnim jelenom smo zaključili inozemce in z inozemci vse domače živali sploh. Precej jih je bilo! Mnoge med njimi služijo kot psovke, in iz tega vidika mi je bilo opisati domače živali. Če se nisem točno oklenil začrtanega namena, naj mi bravci, posebno pa kleparski vajenci iz uvoda oprostite, ker naravoslovna strast me je večkrat zgrabila tako, da sem pozabil le prerad svoje načrte. Kaj hočemo, vsi smo krvavi pod kožo!

Zaključek.

V „Našem Braniku“ št. 31. sem bral sledeči dopis:

Iz Gorenje vasi. Do sedaj še ni prišel nikak glas iz naše vasi v javnost. Ne mislite si, gospod urednik, da spimo spanje pravičnika, vedite, da bdimo in to celo ponoči, odkar so namreč obiskali drzni roparji posestnika Markiča p. d. Osojnika. Bilo je pred dobrim tednom. Nedelja je bila. Markič je stopil koj po kosilu v sosednjo občino, da se zmeni s svojim svakom glede krave, ki jo je nameraval kupiti. Gospodinja s hčerjo je šla v vas, pol ure hoda, k blagoslovu. Sinova sta jo pa mahnila na Klanec k veselici pevskega društva „Slavec“. Na domu, ki leži še precej na samoti, je ostala sama stara mati. Sedela je v veži na stolčku in zlogovala povest iz „Koledarja“. V tem se pojavijo pred njo tri moške postave in ji zagroze s samokresi zahtevajoč denarja in zlatenine. Kaj je hotela prestrašena ženica? Izročila jim je vso gotovino, nekaj stotakov, opravičila se, da je odnesel njen sin skoro ves denar za novo kravo, dodala de-

narju še zlato žensko verižico, dva para uhanov, svoj poročni prstan in — kakor so bili prišli, tako so neznanci tudi odšli. V svoji naivnosti je hitela ženica za njimi, da jim pove, kje je skrita tudi zlata sinova ura, na katero je bila prej v strahu popolnoma pozabila, a o tolovajih ni bilo več duha, ne sluha. Izginili so kakor bi jih bila zemlja požrla. Seveda se je takoj obvestila o tem dogodku bližnja orožniška postaja. Vkljub temu so roparji še vedno neznani. Sklepajoč iz tega dogodka kakor tudi iz raznih ropov po sosednjih farah, sodimo vsi, da se je utaborilo v našem okraju tajno društvo delomrznih roparjev, ki jih pa, žalibog, naši varnostni organi še niso mogli izslediti.

Istočasno je prinesel dnevnik „Sloga“ te vesti:

Drzen rop ob belem dnevu. Oglasil se je v našem uredništvu Štefan Klemenčič iz Potoka in izjavil: „Pred tremi dnevi se vozim s kolesom v mesto. Pri ovinku me ustavita neznanca možakarja, vržeta me iz sedla, polastita se mojega kolesa, vzameta mi šest desetakov, uro, nožič in tobak, vsilita mi v roke potrdilo o brezplačnem sprejetju vseh teh predmetov in jo odkurita oba na mojem kolesu. Javil sem takoj vse orožnikom, a do sedaj še nista na varnem storilca“. To je torej v štirinajstih dneh že tretji rop na istem mestu. Čas bi že bil, da se zganejo v to poklicani faktorji in izčistijo naš

Avgijev hlev tega gnoja. V resnici mora delovati tajna organizacija, ki ima v svojih nepotrjenih pravilih rop in krajo pod točko: namen društva.

Vlom v banko. V včerajšnji noči so vlomili neznani storilci v tukajšnjo Trgovsko banko. Navrtali so blagajno in odnesli sedem in šestdeset tisočakov. Pustili so v banki svoje vlomilno orodje v skupni vrednosti približno enega stotaka, tako da je banka oškodovana za šest in šestdeset tisoč in devet sto. Ker je pa policija takoj zjutraj zaplenila omenjeno orodje, se zviša bankina škoda zopet na sedem in šestdeset tisoč. Policija išče mrzlično drzne vlomilce, a bati se je, da se poizgube vsi sledovi za njimi. S tem činom zaznamujemo že peti slučaj vloma, zato smo prepričani, da obstoja v našem mestu tajna pridobitna zadruga, ki se peča edino le z bančnimi posli.

* * *

„Vsi torej trdite, da ni vpisano društvo kleparskih vajencev v našem društvenem registru. Ste pa tudi, gospod oficial, temeljito pregledali register?“

„Ne enkrat, štirikrat, gospod predstojnik! Dvakrat naprej in dvakrat nazaj. Vsa društva od leta 1869. dalje!“

„Čudno! Prečudno! In vendar živi imenovano društvo, ker je krščeno s „Petrom Klepcem“, ker ima svoj odbor in svoj pečat. Pravil

pa ni predložilo, za potrditev ni zaprosilo. Torej živi in deluje tajno. Tajnim društvom, tajnim organizacijam in tajnim zadrugam smo pa napovedali najhujši boj! Sedaj veste, gospod oficial, kaj je Vaša dolžnost! Oglobite vse kleparske vajence; ker so pa mogoče ustanovili društvo kleparski mojstri, ko so bili še vajenci, ker ni izključeno, da so ga oživetvorili kleparski pomočniki, ko so bili še vajenci, oglobite iz previdnosti mojstre, pomočnike in vajence. Mojstre z dvajsetakom, pomočnike z desetakom in vajence s petakom. V slučaju neiztirljivosti seveda zapor! Povod globi lahko zamolčite. Poznam ljudi in prepričan sem, da se ne bo nobeden protivil plačilnemu povelju. Poročajte mi čez teden dni o tej zadevi!“

Kakor je prorokoval gospod predstojnik, tako se je tudi zgodilo. Ne mojstri, ne pomočniki, niti vajenci se niso uprli plačilnemu povelju. Človek nikdar ne ve, kdaj se pregreši zoper policijske predpise. Oglobljenci so bili še zadovoljni, da niso poznali pravega vzroka in niti na um jim ni prišlo pritožiti se iz strahu pred drugo stopnjo, ki bi znala poostriti globo, izpremeniti jo v zapor ali pa združiti denarno globo in zapor v idiličen zakonski par.

„No, kako je, gospod oficial, s kleparskimi vajenci? Ste že uredili zadevo?“

„Seveda, gospod predstojnik! Vsi so plačali! Celo vdova po nedavno umrlem mojstru Vogriču

je plačala, da bi se rajnemu možu ne delale sitnosti po smrti.“

„Ali vam nisem pravil?! Star uradnik sem in tekom let sem dodobra spoznal ljudi! Kaj menite, da imajo tajne organizacije samo kleparski vajenci? In čemu naj bi imeli samo kleparski vajenci tajno društvo? Z gotovostjo lahko trdim, da ne zaostajajo črevljarski, krojaški, zidarski, kovaški vajenci za kleparskimi! Oglobite torej vse po vrsti in v vsaki stroki vajence, pomočnike in mojstre! Tajne organizacije moramo iztrebiti!“

Vsi so plačali molče. Po vzrokih, po povodu tudi to pot ni vprašal nihče. Zgodil se je skoro neverjetni slučaj, da je knjigoveški pomočnik sam prostovoljno podvojil odmerjeno mu globo. Je li hotel biti enak svojemu gospodarju, ali pa je imel tako črno vest, da se mu je zdela kazen prenizka. Sluga, ki je dostavljal plačilna povelja, je privabil že v šesti ulici mestnega stražnika k sebi v svojo osebno varnost in v varnost kopičajoče se vsote. Ko je prešteval oficial nabrani denar, je sklenil v srcu, da postane tudi on tako marljiv uradnik, kakršen je njegov predstojnik in da bo tudi on skušal spoznati ljudi. Tako spoznanje donaša blagajni novih virov, uradniku pa odlikovanja in službeno povišanje.

„Gospod predstojnik, vsi so plačali!“ Tako je poročal tretje jutro oficial svojemu šefu. „Devet tisoč šest sto in pet in trideset! Toliko smo nabrali vsega skupaj!“

„Ali Vam nisem pravil?! Star uradnik sem in tekom let sem dodobra spoznal ljudi! Denar je v tem slučaju stranska stvar. Glavno je, da sem s svojim nastopom uničil vsa tajna društva. Vedite, da so vse tajne organizacije rak-rana na državnem telesu, ki jo more ozdraviti edino le takojšnja, temeljita operacija. Kdo naju pa moti? Kdo neki trka? Naj le čaka pred vrati! Jaz hitim poročat višji stopnji o svojem uspehu! Že zopet! Bodi! Svobodno!“

V sobo je stopil sluga. Strah se mu je bral z bledega obraza in jezik se mu je nekoliko zapletal.

„Gos-gos-gospod predstojnik! Neznani individui, skoro gotovo člani kake tajne organizacije, so danes ponoči vlomili v naš urad, navrtali blagajno in odnesli vso gotovino. Vso gotovino, ki sem jo tekom zadnjega mes-mes-meseca tako marljivo zbiral skup-up-up-aj!“

LEOPOLD OBLAK
obl. izkušniidar. mojster,
izdelovanje betonskih del in trgovina
stavbenih predmetov

- Št. 18. Jarosl. Vrchlický: **Oporoka lukovškega grajščaka**, veselolgra v enem dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str., broš. Din 6.—, vez. Din 11.—.
- „ 19. Gerhart Hauptmann: **Potopljeni zvon**, dramatska bajka v petih dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str., broš. Din 16.—, vez. Din 22.—.
- „ 20. Jul. Zeyer: **Gompači in Komurasaki**, japonski roman, iz češčine prevel dr. Fran Bradač, 154 str., broš. Din 14.—, vez. Din 20.—.
- „ 21. Fridolin Žolna: **Dvanajst kratkočasnih zgodbic**, II., 73 str., broš. Din 8.—, vez. Din 13.—.
- „ 22. L. N. Tolstoj: **Kreutzerjeva sonata**, roman, poslov. Fran Pogačnik, 136 str., broš. Din 14.—, vez. Din 20.—.
- „ 23. Sophokles: **Antigone**, žalna igra, poslov. C. Golar, 60 str., broš. Din 9.—, vez. Din 14.—.
- „ 24. E. L. Bulwer: **Poslednji dnevi Pompejev**, I. del, 355 str., broš. Din 30.—, vez. Din 36.—.
- „ 25. E. L. Bulwer: **Poslednji dnevi Pompejev**, II. del, (v tisku).
- „ 26. L. Andrejev: **Črne maske**, poslovenil Josip Vidmar, 82 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 27. Fran Erjavec: **Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne**, 80 str. broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 28. O. Župančič: **Veronika Deseniška**, tragedija v 5. dej., 185 str., broš. Din 25.—, vez. Din 32.—.
- „ 29. E. R. Burroughs: **Tarzan, sin opice**, roman, poslov. —z—, 304 str., broš. Din 30.—, vez. Din 36.—.
- „ 30. L. Lipovec: **Spodobni ljudje**, I. Čisto rodoljubje, enodejanka, 36 str., broš. Din 6.—.
- „ 31. L. Lipovec: **Spodobni ljudje**, II. Roka roko ..., enodejanka, 40 str., broš. Din 6.—.
- „ 32. L. Lipovec: **Spodobni ljudje**, III. Živeti, enodejanka, 48 str., broš. Din 6.—.
- „ 33. L. Lipovec: **Spodobni ljudje**, IV. Iskrena ljubezen, enodejanka, 28 str., broš. Din 5.—.
- „ 34. L. Lipovec: **Spodobni ljudje**, Epilog: **Prekvašeni svet**, 64 str., broš. Din 9.—.
- „ 30—34. L. Lipovec: **Spodobni ljudje**, četvero pretiranih komedij-enodejank z enakim epilogom (I., II., III., IV. in epilog skupaj), broš. Din 30.—, vez. Din 36.—.
- „ 35. Gaj Salustij Krisp: **Vojna z Jugurto**, poslovenil Ant. Dokler, 123 str., broš. Din 16.—, vez. Din 22.—.

SPLOŠNA KNJIŽNICA.

- Št. 1. Ivan Albreht: **Ranjena gruda**, izvirna povest, 104 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 2. Rado Murnik: **Na Bledu**, izvirna povest, 181 str., broš. Din 16.—, vez. Din 22.—.
- „ 3. Ivan Rozman: **Testament**, ljudska drama v 4 dej., 105 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 4. Cvetko Golar: **Poletno klasje**, izbrane pesmi, 184 str., broš. Din 20.—, vez. Din 26.—.
- „ 5. Fran Milčinski: **Gospod Fridolin Žolna in njegova družina**, veselomodne črtice I., 72 str., broš. Din 8.—, vez. Din 13.—.
- „ 6. Ladislav Novák: **Ljubosumnost**, veseloigra v enem dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str., broš. Din 6.—, vez. Din 11.—.
- „ 7. **Andersenove pripovedke**. Za slovensko mladino priredila Uta, 111 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 8. Emil Gaboriau: **Akt šte. 113**, roman, poslovenil E. V., 536 str., broš. Din 22.—, vez. Din 28.—.
- „ 9. Univ. prof. dr. France Veber: **Problemi sodobne filozofije**, 347 str., broš. Din 24.—, vez. Din 30.—.
- „ 10. Ivan Albreht: **Andrej Ternouc**, reliefna karikatura iz minulosti, 55 str., broš. Din 6.—, vez. Din 11.—.
- „ 11. Pavel Golia: **Peterčkove poslednje sanje**, božična povest v štirih slikah, 84 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 12. Fran Milčinski: **Mogočni prstan**, narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 13. V. M. Garšin: **Nadežda Nikolajevna**, roman, poslovenil U. Žun, 112 str., broš. Din 10.—, vez. Din 15.—.
- „ 14. Dr. Karl Engliš: **Denar**, narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str., broš. Din 26.—, vez. Din 32.—.
- „ 15. Edmond in Jules de Goncourt: **Renée Mauperin**, roman, prevel P. V. B., 239 str., broš. Din 15.—, vez. Din 21.—.
- „ 16. Janko Samec: **Življenje**, pesmi, 112 str., broš. Din 15.—, vez. Din 20.—.
- „ 17. Prosper Mérimée: **Verne duše v vicah**, povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str., broš. Din 9.—, vez. Din 14.—.